

Załącznik do uchwały Nr X/181/IX/2024
RADY MIASTA POZNAŃ
z dnia 5 listopada 2024 r.

Poznański program rozwoju wolontariatu miejskiego na lata 2024-2027

POZARZĄDOWY
POZNAŃ*

POZNAŃ*

Spis treści

I. Założenia Programu.....	4
1.1 Wizja oraz misja Programu.....	4
1.2 Wolontariat i wolontariusz w świetle definicji.....	5
II. Ramy prawne dokumentu, powiązania z innymi dokumentami oraz dobre przykłady działań wolontariackich w Poznaniu.....	7
2.1 Dokumenty prawne.....	7
2.2 Dokumenty miejskie.....	7
2.3 Dobre przykłady działań wolontariackich w Poznaniu.....	7
III. Historia dokumentu.....	11
IV. Diagnoza wolontariatu w Poznaniu.....	12
V. Założenia Programu i jego realizacja.....	19
5.1 Cele Programu.....	19
5.2 Działania w ramach Programu.....	20
5.2.1 Działania skierowane do przedszkoli.....	20
5.2.2 Działania skierowane do szkół podstawowych i ponadpodstawowych.....	21
5.2.3 Działania skierowane do studentów.....	25
5.2.4 Działania skierowane do seniorów.....	28
5.2.5 Działania związane z wolontariatem pracowniczym.....	31
5.2.6 Wolontariat w Urzędzie Miasta Poznania i miejskich jednostkach.....	33
5.2.7 Wsparcie organizatorów wolontariatu oraz koordynatorów wolontariatu w organizacjach pozarządowych.....	35
5.2.8 Wolontariusze.....	39
5.2.9 Wolontariat w sytuacjach kryzysowych.....	41
5.2.10 Promocja i komunikacja w zakresie wolontariatu.....	42
5.3 Zarządzanie Programem.....	44
5.4 Planowanie ewaluacji i monitoringu Programu.....	45
5.5 Harmonogram etapów realizacji Programu.....	46
5.6 Finansowanie oraz tryb realizacji Programu.....	47
VI. Korzyści płynące z rozwoju wolontariatu miejskiego w Poznaniu.....	49
Słowniczek.....	50

Spis tabel	53
Notatki.....	54

I. Założenia Programu

1.1 Wizja oraz misja Programu

Zadaniem „Poznańskiego programu rozwoju wolontariatu miejskiego na lata 2024-2027” (zwanego dalej Programem) jest łączenie działań podejmowanych przez Miasto Poznań, instytucje miejskie i organizacje społeczne na rzecz wolontariuszy¹ oraz organizatorów wolontariatu w Poznaniu. Wyznacza on w tym zakresie kierunki polityki Miasta Poznania w celu stworzenia warunków rozwoju dla wolontariatu oraz wszystkich zaangażowanych w tę działalność podmiotów i jednostek.

Podstawowym założeniem Programu jest stworzenie systemu, który w sposób kompleksowy, spójny i długofalowy zapewni podstawy do rozwoju wolontariatu w Poznaniu.

Obecnie Miasto Poznań nie ma programu, który dotyczyłby wolontariatu. Podejmowane działania najczęściej mają charakter incydentalny, nie są ze sobą powiązane i nie tworzą jednolitego systemu. Dzięki realizacji Programu Poznań ma stać się miejscem, w którym mieszkańcy będą angażować się w wolontariat – niezależnie od wieku, pochodzenia etnicznego, wyznania – oraz które zapewni odpowiednie narzędzia, wsparcie i infrastrukturę, zarówno dla organizatorów wolontariatu, jak i samych wolontariuszy. Pomoże to również w wykreowaniu wizerunku Poznania jako miasta otwartego, aktywnego, wspierającego oddolne inicjatywy, reagującego na lokalne potrzeby, gdzie każdy może znaleźć coś dla siebie.

Jednym z podstawowych założeń jest położenie nacisku na rozwój współpracy międzysektorowej, czyli połączenie oferty podmiotów biznesowych angażujących się społecznie oraz realizujących programy wolontariatu pracowniczego z potrzebami osób, podmiotów i organizacji działających na rzecz Poznania i jego mieszkańców. Program nie ma być jednorazowym przedsięwzięciem. Ma obejmować długofalowe i spójne działania zmierzające do szeroko pojętej promocji wolontariatu, aktywizowania społeczeństwa do tego rodzaju pracy, wymiany dobrych praktyk oraz integracji między partnerami Programu.

Założeniem Programu jest zaangażowanie wolontariuszy w działania:

- organizacji pozarządowych,
- miejskich jednostek organizacyjnych,
- Urzędu Miasta Poznania,
- miejskie o charakterze cyklicznym lub akcyjnym,
- potencjalnych partnerów projektu: uczelni, sektora biznesowego,
- w przestrzeni miejskiej.

Program ma na celu stworzenie systemowego rozwiązania, dzięki któremu mieszkańcy staną się bardziej aktywni, zaangażowani w wolontariat i odpowiedzialni za swoje otoczenie.

¹ Przyjęta w dokumencie forma męskoosobowa dotyczy zarówno kobiet, mężczyzn, jak i osób niebinarnych.

Wizją Programu jest stworzenie stabilnego systemu finansowo-organizacyjnego, który umożliwi dostęp do różnorodnych form aktywności społecznych i wolontariatu. Nad prawidłową organizacją i rozwojem projektu czuwać będzie Poznańska Rada ds. Rozwoju Wolontariatu.

1.2 Wolontariat i wolontariusz w świetle definicji

Wolontariat uznawany jest za dobrowolną, bezpłatną i świadomą działalność na rzecz innych ludzi czy instytucji. Status prawny wolontariuszy oraz zasady ich współpracy z podmiotami określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Definiuje wolontariusza jako osobę fizyczną, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie. Słowo „wolontariusz” pochodzi od łacińskiego *volontarius*, co znaczy dobrowolny, chętny.

W ustawie określono katalog podmiotów, na rzecz których wolontariusze mogą wykonywać swoje świadczenia. Wymienieni zostali następujący organizatorzy wolontariatu:

- organizacje pozarządowe w zakresie ich działalności statutowej;
- organizacje kościelne, wszystkie osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania;
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego – jednostki samorządu terytorialnego (to znaczy województwa, powiaty i gminy) mogą także zakładać swoje stowarzyszenia. Są to na przykład stowarzyszenia gmin lub związki miast;
- spółdzielnie socjalne – forma przedsiębiorstwa społecznego tworzona przez osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, chorobę psychiczną czy niepełnosprawność, które mają trudności w znalezieniu pracy;
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością – spółki, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
- kluby sportowe – kluby będące spółkami funkcjonującymi na podstawie przepisów ustawy o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;
- organy administracji publicznej – wszystkie urzędy rządowe i samorządowe, takie jak ministerstwa, urzędy wojewódzkie, marszałkowskie, starostwa powiatowe, urzędy gmin i miast, z wyłączeniem prowadzonej przez nie działalności gospodarczej;
- jednostki organizacyjne podległe organom administracji publicznej – wolontariat jest możliwy z wyłączeniem prowadzonej przez te jednostki działalności gospodarczej (np. dom pomocy społecznej, biblioteka, szkoła, teatr, świetlica, przedszkole);
- podmioty lecznicze – podmioty realizujące działalność leczniczą, bez względu na formę samego podmiotu, tj. niezależnie od tego, czy jest to organizacja pozarządowa,

spółka, publiczny lub niepubliczny zakład opieki zdrowotnej (np. hospicjum, zakład opiekuńczo-leczniczy).

Działalność wolontariacka przewidziana w ustawie nie wiąże się z korzyściami finansowymi dla organizatora wolontariatu. Tak rozumiany wolontariat określić można mianem wolontariatu formalnego. Ustawa definiuje wolontariat jako działania osoby (wolontariusza) na rzecz konkretnego podmiotu (organizacji lub instytucji). Wolontariusz w ramach działań na rzecz podmiotu ma zapewnioną przez niego opiekę nad przebiegiem wolontariatu, tj. wolontariusz i osoba, której pomaga, mogą czuć się bezpiecznie i komfortowo podczas współpracy. Podmiot natomiast może w ten sposób efektywniej docierać do osób potrzebujących wsparcia.

Coraz częściej pojawia się wolontariat nieformalny. Oznacza on szereg oddolnych i spontanicznych działań związanych z osobistą, niezinstytucjonalizowaną pomocą innym ludziom nienależącym do grona najbliższych przyjaciół lub rodziny.

Wolontariat w Poznaniu rozumiany jest jako aktywność społeczna mieszkańców i osób przebywających w mieście, które działają na rzecz społecznego rozwoju stolicy Wielkopolski we współpracy z organizacjami pozarządowymi, Miastem Poznań, instytucjami miejskimi, a także sektorem komercyjnym.

II. Ramy prawne dokumentu, powiązania z innymi dokumentami oraz dobre przykłady działań wolontariackich w Poznaniu

2.1 Dokumenty prawne

Program jest integralnie związany z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Określono w niej m.in.:

- kto może zostać wolontariuszem,
- kto może skorzystać ze wsparcia,
- jakie są standardy współpracy z wolontariuszami (m.in. ubezpieczenie czy porozumienie).

W ramach tego dokumentu uszczegółowiono i doprecyzowano standardy współpracy, o których mowa w ustawie.

Program stanowi również odpowiedź na „Długofalową Politykę Rozwoju Wolontariatu w Polsce”. Opublikowane w 2011 roku przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej opracowanie zawiera wytyczne i rekomendacje, które mają być brane pod uwagę w planowaniu polityk publicznych.

2.2 Dokumenty miejskie

Kwestia wolontariatu została ujęta w miejskich politykach publicznych. Zgodnie z założeniami „Strategii Rozwoju Miasta Poznania 2020+” Poznań w 2030 roku będzie miastem, w którym mieszkańcy mogą aktywnie włączać się w jego życie, korzystając z kształcenia ustawicznego i wolontariatu.

Program realizuje cel operacyjny „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Poznania na lata 2019-2025”, która określa zasadnicze kierunki działania w odniesieniu do problemów społecznych występujących w Poznaniu. W dokumencie wskazano takie zadania jak promowanie idei wolontariatu, a także wzmocnienie działań ukierunkowanych na tworzenie wolontariatu 60+.

Założenia Programu mogą pomóc rozwiązać problemy opisane w „Polityce senioralnej Miasta Poznania na lata 2023-2026” – oba dokumenty proponują działania polegające na tworzeniu warunków do rozwoju form aktywności alternatywnych do pracy zawodowej, m.in. poprzez wolontariat osób starszych².

2.3 Dobre przykłady działań wolontariackich w Poznaniu

Miasto od wielu lat wspiera wolontariuszy i promuje ich działania. Jednym z przykładów jest organizowany od ponad 20 lat konkurs **Poznański Wolontariusz Roku**. Jego ideą jest uhonorowanie społecznej działalności osób, które pracują nieodpłatnie na rzecz

² Dokument jest dostępny na stronie: <https://bip.poznan.pl/bip/uchwaly/lxxix-1430-viii-2023-z-dnia-2023-02-21,90069/>.

mieszkańców. Laureaci wybierani są w siedmiu kategoriach (kategoria indywidualna, wolontariat pracowniczy, wolontariat szkolny, wolontariat zespołowy, wolontariat młodzieżowy, wolontariat senioralny oraz nagroda mieszkańców) i otrzymują nagrody finansowe, których łączna pula wynosi blisko 25 tys. zł. W 2023 roku zmieniono koncepcję konkursu poprzez uwzględnienie propozycji przedstawionych podczas cyklu spotkań „Poznańskie spotkania z Wolontariatem”.

Od marca 2022 roku działa miejski **portal poświęcony wolontariatowi**³. To miejsce w sieci, dzięki któremu wolontariusze i organizatorzy wolontariatu mogą poznać swoje potrzeby. Przedstawiciele np. organizacji pozarządowych mogą tam dodawać proste oferty, a osoby chcące pomagać mogą dopisać się do bazy wolontariuszy widocznej tylko dla zarejestrowanych organizacji. Na stronie znajdują się również ważne informacje (m.in. o szkoleniach) oraz przydatne dokumenty.

W Urzędzie Miasta Poznania funkcjonuje też skrzynka mailowa poświęcona wolontariatowi, na którą można kierować pytania i wątpliwości, a także propozycje rozwoju takiej działalności w mieście. Działa pod adresem: wolontariat@um.poznan.pl.

Od 2007 roku uczniowie z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem, którzy borykają się z problemami w nauce, mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy korepetytorów – w ramach programu **Wolontariat w poznańskich rodzinach**. Projekt „Wolontariat z klasą” także otrzymał miejskie dofinansowanie. Jego głównym celem jest kompleksowe wsparcie opiekunów z poznańskich szkół w profesjonalnym organizowaniu i rozwijaniu idei wolontariatu szkolnego poprzez prowadzenie działań szkoleniowych, doradczych i wspierających. Dzięki temu mogą oni zwiększyć swoje kompetencje, lepiej koordynować zadania, a co za tym idzie – przyciągnąć więcej wolontariuszy. W ramach tego zadania co najmniej 27 szkół w 2023 roku otrzymało dofinansowanie do 2000 zł na realizację inicjatyw wolontariackich lub rozwój wolontariatu szkolnego.

Miasto w 2023 roku po raz trzeci zleciło wdrożenie programu mikrograntów **Wolontariat do Poznania**. Dzięki programowi dofinansowano projekty realizowane przez grupy nieformalne i organizacje pozarządowe, które miały ciekawe pomysły na to, jak dobrze i skutecznie pomagać innym oraz jak rozwijać wolontariat w swojej instytucji. Wybrano 20 inicjatyw, którym przyznano środki do 3000 zł na wprowadzenie w życie swoich projektów.

13 czerwca 2023 roku w Starym Zoo w Poznaniu odbyły się pierwsze pilotażowe **Poznańskie Targi Wolontariatu**. Ich celami były:

- wymiana doświadczeń,
- promocja dobrych praktyk w zakresie wolontariatu,
- wsparcie rozwoju wolontariatu w miejskich instytucjach i organizacjach pozarządowych poprzez:
 - możliwość pozyskania wolontariuszy,
 - podniesienie kompetencji wolontariuszy i/lub kandydatów na wolontariuszy oraz organizatorów i koordynatorów wolontariatu,

³ Portal dotyczący wolontariatu dostępny jest na stronie: www.poznan.pl/wolontariat.

- zwiększenie potencjału i widoczności organizatorów wolontariatu z terenu Poznania.

Poznańskie Targi Wolontariatu były okazją do spotkania przedstawicieli poznańskich organizacji pozarządowych i miejskich instytucji z kandydatami na wolontariuszy oraz podmiotami szukającymi możliwości zaangażowania się w działania wolontariackie. W strefach tematycznych (wystawienniczej, warsztatowo-animacyjnej oraz spotkań) odwiedzający mogli zobaczyć, jak wygląda wolontariat w Poznaniu, i dowiedzieć się więcej na ten temat.

Miasto podejmuje działania podnoszące kompetencje wolontariuszy i kandydatów na wolontariuszy. **Poznańska Akademia Wolontariatu** to projekt oferujący pakiet szkoleń. Szkolenia są skierowane zarówno do osób już mających doświadczenia wolontariackie, jak i osób dopiero zaczynających swoją przygodę z wolontariatem.

Od 2020 roku dzięki wsparciu finansowemu Miasta Poznania realizowany jest projekt **Przez wolontariat do integracji**. Ma on rozwiązywać problemy związane z ograniczoną integracją społeczną osób z niepełnosprawnościami oraz deficytem wolontariuszy wspierających organizacje pozarządowe czy instytucje działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

W Poznaniu od 2022 roku finansowany jest projekt wspierający wolontariat w miejskich domach pomocy społecznej. Zadanie **Wolontariat łączy pokolenia w Poznaniu** polega na rozwoju wolontariatu poprzez realizację działań szkoleniowych, doradczych i mentoringowych skierowanych do:

- koordynatorów wolontariatu w domach pomocy społecznej – dzięki czemu podnosi się ich kompetencje w zakresie organizowania działań wolontariackich,
- potencjalnych wolontariuszy oraz organizatorów zespołów wolontariackich – dzięki czemu podnosi się ich kompetencje w zakresie wspierania osób starszych oraz aktywizuje się ich do pomagania.

Senior maluszka tuli to przykład wolontariatu seniorów 60+. Jego celem jest pomoc rodzicom oraz pracownikom szpitala w opiece nad dzieckiem, które przebywa na Oddziale Noworodkowym Szpitala Miejskiego im. Franciszka Raszei. Pomoc ze strony wolontariusza polega na spędzaniu czasu z dzieckiem, przede wszystkim na jego tuleniu (za zgodą rodziców i personelu szpitala).

Wolontariat senior 60+ jest koordynowany i realizowany przez Centrum Inicjatyw Senioralnych⁴ (zwane dalej Centrum). Inicjatywa dotyczy wolontariatu skierowanego zarówno do seniorów, jak i do osób młodszych, organizowanego w ramach działalności Centrum. Dzieli się on na:

- wolontariat informacyjny – cykliczne spotkania grupy seniorów, która ma jeden cel, tj. pokazać dorosłym poznaniakom, że warto wyjść z domu. Przygotowane materiały informacyjne wolontariusze dostarczają do wybranych miejsc. W siedzibie Centrum

⁴ Centrum Inicjatyw Senioralnych to miejska jednostka organizacyjna powołana uchwałą Rady Miasta Poznania z inicjatywy Miejskiej Rady Seniorów w Poznaniu. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie: <https://centrumis.pl/>.

odbywają się specjalne dyżury, podczas których wolontariusze udzielają seniorom informacji na temat oferty w mieście, wydają też materiały informacyjne i prasę senioralną;

- wolontariat akcyjny – związany jest z dwoma wydarzeniami – „Senioralni. Poznań” oraz Targami Viva Seniorzy! Wolontariusze pomagają w przygotowaniach wydarzeń, działaniach promocyjnych oraz organizacji wydarzeń miejskich, np. koncertów dla seniorek i seniorów;
- wolontariat cyfrowy – przeciwdziałanie cyfrowemu wykluczeniu najstarszej grupy poznaniaków. Grupa wolontariuszy w różnym wieku pomaga zainteresowanym osobom rozwiązywać bieżące problemy związane z elektronicznym sprzętem podczas indywidualnych konsultacji;
- wolontariat poradniczy – wsparcie seniorów w formie specjalistycznego poradnictwa.

Miasto wsparło finansowo również działania związane z wolontariatem na rzecz obywaterek i obywateli Ukrainy. Dzięki tej pomocy udało się:

- przeprowadzić kompleksowe szkolenia koordynatorów wolontariatu w miejscach działań pomocowych,
- wesprzeć szkoleniowo-edukacyjnie wolontariuszy,
- wesprzeć finansowo organizację wolontariatu w zakresie miejsc zakwaterowania i punktów pomocowych,
- zorganizować (wspólnie z organizacjami pozarządowymi) koncert dla wolontariuszy, który miał być podziękowaniem za zaangażowanie się w pomoc na rzecz Ukrainy.

III. Historia dokumentu

Dokument powstał z inicjatywy Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania, instytucji miejskich oraz organizacji pozarządowych zainteresowanych systemowymi zmianami w organizacji poznańskiego wolontariatu. Dotychczas w przestrzeni miejskiej poszczególne podmioty społeczne i instytucje miejskie niezależne promowały wolontariat, a także tworzyły systemy wsparcia i rekrutacji osób chcących działać na rzecz innych.

Impulsem do zintegrowania podmiotów był sukces projektu Wolontariat Miast Gospodarzy UEFA EURO 2012. Zaangażowanie w Poznaniu blisko 600 osób pokazało, jaki potężny potencjał aktywności społecznej drzemie w mieszkańcach. W ciągu minionych lat odbywały się tutaj liczne wydarzenia z wolontariuszami. Również sytuacje związane z pandemią COVID-19 (np. wolontariat w punkcie szczepień przy ul. Bułgarskiej czy wsparcie służby zdrowia) oraz wojną w Ukrainie (np. wolontariat w miejskim punkcie pomocy przy ul. Bukowskiej) zaktywizowały poznaniaków do bezinteresownego udzielania pomocy. Za każdym razem współpraca wyglądała inaczej. W celu usprawnienia i poszerzenia współpracy niezbędne jest koordynowanie zadań w ramach wolontariatu oraz ustalenie wspólnych zasad.

Pierwsze prace nad koncepcją rozwoju poznańskiego wolontariatu rozpoczęły się w 2017 roku. Powołano zarządzeniem⁵ zespół roboczy, któremu powierzono wsparcie w opracowaniu i monitorowaniu Miejskiego Modelu Wolontariatu oraz Platformy Wolontariatu. Celem zespołu było:

- stworzenie jednolitych wytycznych dla funkcjonowania jednostek miejskich oraz organizacji pozarządowych w ramach działań na rzecz organizacji i promocji wolontariatu,
- wsparcie w stworzeniu centralnej Platformy Wolontariatu dostępnej dla organizatorów wolontariatu oraz mieszkańców.

Zespół zlecił przeprowadzenie diagnozy stanu III sektora dotyczącej funkcjonowania wolontariatu. Dzięki jego pracy powstała w 2018 roku platforma internetowa ułatwiająca pośredniczenie pomiędzy organizatorami wolontariatu a wolontariuszami⁶.

Z uwagi na zmiany osobowe i organizacyjne w Urzędzie Miasta Poznania zespół przestał funkcjonować. Następnie w 2021 roku Prezydent Miasta Poznania powołał Zespół do spraw rozwoju wolontariatu miejskiego⁷. Zespół składał się z przedstawicieli komórek

⁵ Zarządzenie Nr 655/2017/P Prezydenta Miasta Poznania z 19 września 2017 roku w sprawie powołania Zespołu roboczego do spraw stworzenia Miejskiego Modelu Wolontariatu oraz Platformy Wolontariatu w ramach działań na rzecz promocji i organizacji wolontariatu, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 ze zm.).

⁶ Platforma była dostępna pod adresem: www.pomocni-poznan.pl, a od 2022 roku: <https://www.poznan.pl/wolontariat/>.

⁷ Zarządzenie Nr 732/2021/P Prezydenta Miasta Poznania z 15 września 2021 roku w sprawie powołania Zespołu do spraw rozwoju wolontariatu miejskiego.

organizacyjnych Urzędu Miasta Poznania⁸. W spotkaniach brali udział przedstawiciele komórek – o różnej działalności i różnych doświadczeniach. Kluczowym zadaniem było opracowanie i monitorowanie Programu.

W 2021 roku na zlecenie Miasta Poznania przeprowadzono diagnozę III sektora i wolontariatu w Poznaniu⁹. Rok później ze środków budżetowych opracowano pogłębioną diagnozę wolontariatu, w której badacze skupili się na wolontariuszach i ich potrzebach¹⁰. Ponadto w 2023 roku wdrożenie Programu poprzedzono konsultacjami z mieszkańcami oraz przedstawicielami organizacji pozarządowych¹¹, a w 2024 roku – z organizacjami pozarządowymi.

Wnioski i rekomendacje wynikające z diagnoz stały się podstawą stworzenia Programu. Działania badawcze zostaną omówione szczegółowo w części poświęconej diagnozie.

Program powstał dzięki zaangażowaniu:

- mieszkańców,
- przedstawicieli organizacji pozarządowych,
- przedstawicieli Urzędu Miasta Poznania oraz miejskich jednostek,
- osób, które brały udział w badaniach, konsultacjach i spotkaniach dotyczących Programu.

IV. Diagnoza wolontariatu w Poznaniu

Poznań jest miastem, w którym koncentrują się środowiska naukowe, powstają inicjatywy biznesowe, a także zachodzą zjawiska społeczne. Część mieszkańców stanowią osoby napływowe, które często przebywają tu tylko tymczasowo w celach zarobkowych lub edukacyjnych. Rozwarstwienie demograficzne, ekonomiczne i społeczne ma swoje konsekwencje również w organizacji życia społecznego oraz gotowości mieszkańców do angażowania się w sprawy społeczne i publiczne.

W celu poznania potrzeb osób, instytucji oraz przedstawicieli różnych sektorów w zakresie wolontariatu Miasto Poznań zleciło realizację badań.

„Diagnoza trzeciego sektora i wolontariatu w Poznaniu”¹² to badanie organizacji, instytucji i podmiotów współpracujących z wolontariuszami, a także wolontariuszy i mieszkańców Poznania wykonane w 2021 roku. W raporcie z badań wskazano kilka istotnych faktów dotyczących wolontariatu. W badaniach wzięło udział:

⁸ Określenie komórki organizacyjnej Urzędu Miasta Poznania odnosi się do Gabinetu Prezydenta oraz wydziałów i biur Urzędu Miasta Poznania.

⁹ Raport z badań jest dostępny na stronie: <https://www.poznan.pl/mim/ngo/diagnoza-trzeciego-sektora-i-wolontariatu-2021,p,16057,16537,63495.html>.

¹⁰ Raport z diagnozy wolontariatu jest dostępny na stronie: <https://www.poznan.pl/mim/ngo/poznanskie-ngo,p,16057,16537.html>.

¹¹ Podsumowanie konsultacji jest dostępne na stronie: <https://www.poznan.pl/mim/wortals/wortal,284/news,9340/raport-z-konsultacji-spoecznych-dotyczacych-poznanskiego-programu-rozwoju-wolontariatu-miejskiego,216114.html>.

¹² Raport z badań jest dostępny na stronie: <https://www.poznan.pl/mim/ngo/diagnoza-trzeciego-sektora-i-wolontariatu-2021,p,16057,16537,63495.html>.

- 384 osoby w ramach ankiety internetowej – badanie wśród osób uczących się, studiujących, pracujących lub mieszkających w Poznaniu;
- 75 osób w ramach ankiety internetowej – badanie wśród osób mających doświadczenie wolontariackie oraz jednocześnie uczących się, studiujących, pracujących lub mieszkających w Poznaniu;
- 35 organizacji pozarządowych w ramach wywiadu telefonicznego wspomaganego komputerowo;
- 268 organizacji pozarządowych w ramach ankiety internetowej;
- 13 osób w ramach wywiadów pogłębionych z udziałem:
 - przedstawiciela samorządu (1 osoba),
 - przedstawicieli przedsiębiorstw (2 osoby),
 - przedstawicieli organizacji pozarządowych (2 osoby),
 - przedstawicieli poznańskiego środowiska akademickiego (2 osoby),
 - przedstawicieli środowiska szkolnego na poziomie szkoły podstawowej – koordynatorów szkolnego wolontariatu (2 osoby),
 - przedstawicieli środowiska szkolnego na poziomie szkoły średniej – koordynatorów szkolnego wolontariatu (2 osoby),
 - odbiorców działań wolontariackich – jednostek miejskich z obszaru pomocy społecznej lub sportu (2 osoby);
- 4 grupy fokusowe, w których reprezentowane były różne grupy wolontariuszy, w tym seniorzy czy osoby z organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci, szeroko rozumianej pomocy społecznej, edukacji czy zwierząt.

Badanie wykazuje, że:

- organizacje pozarządowe uczestniczące w badaniu w dużym zakresie korzystają z pracy zewnętrznych wolontariuszy. Dotyczy to 3/4 organizacji. Część organizacji niemających takich doświadczeń nie ma wystarczających zasobów do współpracy z wolontariuszami (m.in. osoby, która odpowiadałaby za współpracę z wolontariuszami, wypracowanych dokumentów dotyczących współpracy z wolontariuszami);
- co piąty poznanianin ma doświadczenia w wolontariacie, a prawie 2/3 badanych byłaby gotowa poświęcić nieco swojego wolnego czasu na taką działalność;
- dla połowy badanych mających niewielkie doświadczenie w wykonywaniu dobrowolnej i nieodpłatnej pracy na rzecz potrzebujących lub w ogóle niemających takich doświadczeń istotna jest pewność, że ich praca ma sens;
- część wolontariuszy zaczyna swoją przygodę z wolontariatem w szkole podstawowej lub średniej i kolejna część z nich kontynuuje te działania w dorosłym życiu. W tym kontekście niezmiernie ważne jest rozwijanie i wspieranie wolontariatu w szkołach podstawowych i średnich;
- część wolontariuszy czuje się niezintegrowana i niedostatecznie doceniona;
- udział seniorów w wolontariacie jest na niskim poziomie;
- udział wolontariuszy w działalności domów pomocy społecznej jest na niskim poziomie. Gotowość do pracy z wolontariuszami w tych placówkach jest

niewystarczająca, np. ze względu na brak odpowiednich struktur lub ich niedostateczne przygotowanie do włączenia wolontariuszy.

„Diagnoza wolontariatu w Poznaniu”¹³ to badanie z 2022 roku, poszerzające badanie przeprowadzone w 2021 roku. Badano:

- wolontariuszy, koordynatorów i organizatorów wolontariatu,
- przedstawiciele uczelni wyższych zajmujących się wolontariatem w Poznaniu,
- przedstawiciele biznesu zajmujących się społeczną odpowiedzialnością lub zrównoważonym rozwojem,
- przedstawiciele szkolnych form wolontariatu.

Celem badania było rozpoznanie potrzeb mieszkańców Poznania w zakresie działań wolontariackich. Przeprowadzono cykl warsztatów i spotkań z mieszkańcami oraz wywiady indywidualne. Elementem diagnozy było zebranie wyzwań, z jakimi trzeba się zmierzyć, chcąc rozwijać i wspierać wolontariat w Poznaniu. Uwzględniono zarówno punkt widzenia mieszkańców, jak i organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia wolontariuszy.

Do najważniejszych wyzwań związanych z wolontariatem w opinii badanych należy zaliczyć:

- dostrzeganie niskiej świadomości mieszkańców o wolontariacie i korzyściach, które przynosi;
- skutki pandemii oraz wielomiesięcznej wojny w Ukrainie utrudniają angażowanie nowych osób do współpracy;
- nie w pełni działający system wsparcia i kontaktów pomiędzy organizacjami pozarządowymi, który powinien wzmocnić długofalowe zaangażowanie wolontariuszy (żeby „nie wypadli z obiegu” – np. gdy wolontariusz chce pracować z dziećmi, a w konkretnej organizacji nie może, to żeby organizacja wiedziała, dokąd go pokierować);
- upowszechnianie przez media, w tym społecznościowe, modnych, szybkich, łatwych, akcyjnych form wolontariatu, co w niewielkim stopniu przekłada się na stałe zaangażowanie mieszkańców;
- postrzeganie małej atrakcyjności wolontariatu przez wielu młodych ludzi (korzystających z różnorodnych zajęć pozaszkolnych) wynikające z niewystarczającego stosowania języka korzyści, pokazywania atrakcyjności i możliwości sprawdzenia się oraz zapewnienia udziału w ciekawych wydarzeniach dzięki wolontariatowi;
- niewystarczająca promocja wolontariatu w mieście;
- niedostateczna liczba miejsc, w których dorośli wolontariusze mogliby się spotykać, integrować, korzystać ze szkoleń, kursów, wsparcia psychologicznego (miejsce, które motywuje, uczy, pomaga rozwiązywać sytuacje kryzysowe, do którego każdy wolontariusz ma dostęp);
- zbyt mało środków w budżetach organizacji na promowanie wolontariatu, wsparcie szkoleniowe, integracyjne, sprzętowe dla wolontariuszy;
- niezadowolające wsparcie informacyjne skierowane do zainteresowanych wolontariatem mieszkańców. W badaniu zwrócono uwagę na chaos informacyjny,

¹³ Raport z badań jest dostępny na stronie: <https://www.poznan.pl/mim/ngo/poznanskie-ngo,p.16057,16537.html>.

niekiedy brak informacji o tym, gdzie i jak można się zaangażować, jaka organizacja/instytucja potrzebuje pomocy, mieszkańcy o jakich kompetencjach kwalifikują się do danej pracy itp. W wielu sytuacjach zaangażowanie w wolontariat odbywa się na zasadzie przypadku, a potencjalni wolontariusze często muszą się wykazać determinacją, aby znaleźć miejsce dla siebie;

- niewystarczające przygotowanie organizacji do współpracy z wolontariuszami, np. brakuje transparentnego programu wolontariatu, rzetelnie przygotowanych ofert dostosowanych do potrzeb wolontariuszy, grafiku pracy wolontariuszy;
- niewystarczająca wiedza w organizacjach z zakresu prawa związanego z obsługą wolontariatu, ale też motywacji wolontariuszy i utrzymywania z nimi współpracy;
- niewykorzystanie potencjału studentów uczelni wyższych, w szczególności osób spoza Poznania mających czas wolny po zajęciach – wolontariat mógłby być dla nich szansą na zdobycie doświadczenia i działalność społeczną.

W okresie od 13 kwietnia do 10 września 2023 roku trwały konsultacje społeczne dotyczące powstania Programu. Były prowadzone przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania we współpracy z Gabinetem Prezydenta Urzędu Miasta Poznania. Nadrzędnym celem było wypracowanie założeń Programu. Konsultacje składały się z dwóch etapów: od 13 kwietnia do 7 maja 2023 roku¹⁴ i od 1 czerwca do 10 września 2023 roku¹⁵ oraz przeprowadzono je za pomocą ankiety internetowej i papierowej. W ten sposób poznano opinie, uwagi i wnioski mieszkańców Poznania w zakresie założeń Programu, doboru obszaru oraz propozycji działań wolontariackich przy uwzględnieniu możliwości i zakresu działań Miasta Poznania¹⁶. W konsultacjach wzięło udział łącznie 488 osób (w tym w pierwszym etapie 149 osób, a w drugim – 339 osób).

W pierwszym etapie konsultacji społecznych Programu, tj. w okresie od 13 kwietnia do 7 maja, mogły wziąć udział wszystkie osoby zainteresowane kwestią wolontariatu – zarówno te aktywne, jak i nieaktywne w działaniach wolontariackich. Ankietę papierową można było wypełnić podczas:

- Festynu Rodzinnego – „Poznań w formie”, który odbył się 22 kwietnia 2023 roku na Cytadeli;
- Festynu Rodzinnego, który odbył się 29 kwietnia 2023 roku na terenie Młodzieżowego Domu Kultury nr 1 (Dziedziniec pod Słońcem).

Z odpowiedzi uzyskanych od ankietowanych wynika, że:

- powinno powstać Poznańskie Centrum Wolontariatu, czyli miejsce, które miałoby za zadanie wspierać działania wolontariackie w Poznaniu (120 z 149 ankietowanych);

¹⁴ Raport z pierwszego etapu konsultacji dostępny jest na stronie: <https://www.poznan.pl/mim/wortals/wortal.284/podsumowanie-i-etapu-konsultacji-spoecznych-dotyczacych-poznanskiego-programu-rozwoju-wolontariatu-miejskiego-na-lata-2024-2026,p,53874,53893,70993.html>.

¹⁵ Raport z drugiego etapu konsultacji dostępny jest na stronie: <https://www.poznan.pl/mim/wortals/wortal.284/raport-z-konsultacji-spoecznych-dotyczacych-poznanskiego-programu-rozwoju-wolontariatu-miejskiego-na-lata-2024-2026,p,53874,53893,73548.html>.

¹⁶ Zgodnie z zarządzeniem Nr 224/2023/P Prezydenta Miasta Poznania z 30 marca 2023 roku w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących „Poznańskiego Programu Rozwoju Wolontariatu Miejskiego na lata 2024-2026” w Poznaniu. Zarządzenie dostępne jest na stronie: <https://bip.poznan.pl/bip/zarządzenia-prezydenta/224-2023-p,NT0018DEAA/>.

- respondenci są najbardziej zainteresowani szkoleniami: psychologicznymi, odkrywania własnego potencjału do działań społecznych oraz specjalistycznymi związanymi np. z opieką nad osobami ze szczególnymi potrzebami;
- dla wolontariuszy ważne są kwestie wsparcia działań wolontariackich przez Miasto Poznań w postaci mikrodotacji na działania wolontariackie i finansowanie szkoleń;
- należy wspierać w ramach wolontariatu następujące grupy: seniorzy, młodzież, osoby wykluczone społecznie (np. osoby w kryzysie bezdomności) oraz zwierzęta;
- należy doceniać wolontariuszy różnymi sposobami, tj.: drobne upominki (gadżety), dodatkowe szkolenia i warsztaty podnoszące umiejętności, możliwość odwiedzenia miejskich instytucji kultury ze zniżkami lub za darmo oraz dobre słowo i docenienie ich pracy.

Drugi etap konsultacji społecznych Programu skierowany był do czterech grup:

- szkół podstawowych i ponadpodstawowych – ankieta została skierowana bezpośrednio do placówek oświatowych;
- studentów uczelni wyższych prywatnych i publicznych;
- osób starszych (powyżej 60 roku życia);
- osób dorosłych (od 26 do 60 roku życia).

Ponadto podczas drugiego etapu konsultacji mieszkanki i mieszkańcy Poznania mogli wypełniać ankiety papierowe:

- w punktach stacjonarnych:
 - Poznańskim Centrum Organizacji Pozarządowych przy ul. Chwaliszewo 75;
 - Stowarzyszeniu Centrum Rozwoju Edukacji Obywatelskiej CREO przy ul. Kochanowskiego 8a/2;
 - Centrum Inicjatyw Senioralnych przy ul. Mielżyńskiego 24;
 - Centrum Inicjatyw Rodzinnych przy ul. Ratajczaka 44;
 - Przystanku Pireus przy ul. Głogowskiej 35;
 - Domu Kultury „Stokrotka” przy ul. Cyniowej 11;
 - Zespole Dziennych Domów Pomocy Filii Nr 1 – Klub Centrum przy ul. Konopnickiej 18 w Poznaniu (w tym punkcie ankietę można było wypełnić tylko 26 lipca 2023 roku);
- podczas wydarzeń:
 - Festynu Rodzinnego, który odbył się 4 czerwca 2023 roku w Szkole Podstawowej nr 88 przy ul. Swoboda 53,
 - Poznańskich Targów Wolontariatu, które odbyły się 13 czerwca 2023 roku w Starym Zoo w Poznaniu,
 - Poznańskiego Targu Dobra, który odbył się 3 września 2023 roku w Starym Zoo w Poznaniu.

Z informacji uzyskanych w trakcie drugiego etapu konsultacji wynika, że ankietowani:

- uznali, że w Poznaniu powinno powstać Poznańskie Centrum Wolontariatu (88,5% z 209 osób ankietowanych w ramach ankiet papierowych oraz 93,1% ze 130 osób ankietowanych), które mogłoby zajmować się m.in. wsparciem wolontariuszy i ich

opiekunów, przekazywaniem informacji, promowaniem wolontariatu i koordynacją działań wolontariackich;

- chcieliby się zaangażować w działania wolontariackie, m.in. w zbiórki rzeczowe, działania ekologiczne, integrację małych środowisk lokalnych oraz różną pomoc – przy wydarzeniach, zwierzętom i osobom potrzebującym (dzieci, osoby z niepełnosprawnością, seniorzy, osoby w kryzysie bezdomności itp.);
- jako motywację do realizacji działań wolontariackich wskazywali m.in.: chęć szerzenia dobra, pomoc w rozwiązywaniu problemów, zdobycie doświadczenia i nowych kontaktów, zauważenie skuteczności wolontariatu, certyfikat/zaświadczenie o odbytym wolontariacie czy inne benefity.

„Poznańskie spotkania z Wolontariatem” to cykl spotkań zorganizowanych przez Urząd Miasta Poznania wspólnie z Poznańskim Centrum Organizacji Pozarządowych, które mieści się przy ul. Chwaliszewo 75. Od 17 marca do 14 września 2023 roku przedstawiciele organizacji pozarządowych, Miasta Poznania, miejskich jednostek, szkolnych form wolontariatu oraz wolontariusze i mieszkańcy spotykali się w placówce, aby w nieformalnej atmosferze porozmawiać na tematy ważne dla działań wolontariackich w naszym mieście.

Spotkania w formie warsztatowej dotyczyły następujących tematów:

- koncepcja Poznańskiego Wolontariusza Roku – 17 marca 2023 roku;
- Poznańskie Centrum Wolontariatu – 13 kwietnia 2023 roku;
- wolontariat senioralny – 18 maja 2023 roku;
- wsparcie Miasta Poznania dla organizacji społecznych, które chcą rozwijać wolontariat – 22 czerwca 2023 roku;
- wolontariat szkolny – 14 września 2023 roku.

„Poznańskie spotkania z Wolontariatem” stanowiły element konsultacji społecznych dotyczących Programu, a zgłoszone propozycje zostały uwzględnione w Programie.

Wszystkie działania związane z poznaniem opinii mieszkanki i mieszkańców dotyczące wolontariatu skupiały się na wypracowaniu założeń, które znajdą swoje odzwierciedlenie w tym dokumencie. Przeprowadzona diagnoza wolontariatu uwzględniająca propozycje różnych uczestników życia społecznego wskazuje, że należy opracować i wdrożyć program, który zapewniłby kompleksową ofertę dotyczącą rozwoju wolontariatu w Poznaniu.

Tym bardziej, że Miasto Poznań dysponuje mocnymi podstawami do rozwoju zaangażowania społecznego swych mieszkańców, co m.in. było widoczne podczas przyjazdu obywateli i obywateli Ukrainy do Poznania. Jest to niepodważalny kapitał ludzi i kapitał społeczny, który warto i należy wykorzystać dla społecznego rozwoju naszego miasta.

Od 5 lutego do 29 lutego 2024 roku trwały konsultacje Programu z organizacjami pozarządowymi¹⁷. Do udziału w konsultacjach uprawnione były: Poznańska Rada

¹⁷ Zgodnie z założeniami uchwały Nr LXXX/1201/V/2010 Rady Miasta Poznania z dnia 9 listopada 2010 roku w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z Poznańską Radą Działalności Pożytku Publicznego lub z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji.

Działalności Pożytku Publicznego, komisje dialogu obywatelskiego, organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, działające w Poznaniu. W konsultacjach można było wziąć udział w następujący sposób:

- wyrazić pisemną opinię na formularzu konsultacji (w załączniku) – wypełniony dokument należało do 29 lutego 2024 roku złożyć w siedzibie Urzędu Miasta Poznania przy ul. 3 Maja 46, 61-728 Poznań, lub przesłać (w wersji edytowalnej) na adres wolontariat@um.poznan.pl,
- za pośrednictwem zespołów doradczo-inicjatywnych, zwłaszcza komisji dialogu obywatelskiego,
- osobiście podczas dwóch dyżurów, tj. 23 lutego 2024 roku w godzinach 13:00-15:00 oraz 28 lutego 2024 roku w godzinach 15:00-17:00, pracowników Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych odbywających się w Pracowni Ekonomii Społecznej „Ładne Rzeczy” (ul. Święty Marcin 57).

W odpowiedzi na ogłoszone konsultacje do Urzędu Miasta Poznania wpłynęły dwa spostrzeżenia oraz jedna propozycja dodania działania. Proponowane działanie zostało ujęte w Programie, natomiast spostrzeżenia będą uwzględnione przy jego realizacji. Miejska Rada Seniorów w Poznaniu, Młodzieżowa Rada Miasta Poznania oraz Poznańska Rada Działalności Pożytku Publicznego pozytywnie zaopiniowały Program.

V. Założenia Programu i jego realizacja

5.1 Cele Programu

Celem strategicznym Programu jest wzmocnienie i rozwój wolontariatu w Poznaniu.

Powyższy cel strategiczny odnosi się do każdego z odbiorców Programu, tj. poznaniaków (w tym wolontariuszy), organizatorów wolontariatu oraz otoczenia wolontariatu. Ponadto tak sformułowany cel pozwala na szeroki zakres działania adekwatny do potrzeb odbiorców.

Cele szczegółowe Programu:

- Synchronizacja i rozwój działań podejmowanych przez Miasto Poznań, instytucje miejskie, organizacje pozarządowe oraz podmioty sektora biznesowego na rzecz wolontariuszy i organizatorów wolontariatu.
- Zwiększenie świadomości i aktywności społecznej oraz popularyzacja wolontariatu w Poznaniu.
- Budowa systemu wspierającego organizatorów wolontariatu.
- Budowa infrastruktury ułatwiającej pośredniczenie pomiędzy organizatorami wolontariatu a wolontariuszami.
- Rozwój współpracy międzysektorowej.
- Rozwój wolontariatu w instytucjach miejskich Miasta Poznania.
- Rozwój wolontariatu pracowniczego w Urzędzie Miasta Poznania.

Realizacja powyższych celów przyczyni się między innymi do zwiększenia liczby zaangażowanych wolontariuszy (w tym mieszkańców, osób uczących się, pracujących i przebywających w Poznaniu), podniesienia jakości współpracy organizatorów wolontariatu z wolontariuszami oraz pomiędzy partnerami Programu, podniesienia kompetencji i wzmocnienia podmiotów organizujących wolontariat, propagowania idei wolontariatu we wszystkich grupach społecznych oraz zwiększenia liczby i zakresu wsparcia organizatorów wolontariatu, którzy tworzą przyjazne otoczenie dla rozwoju wolontariatu w mieście.

Zaplanowane cele i działania w ramach Programu dotyczą trzech grup odbiorców:

- poznaniaków, w tym wolontariuszy – aktywni wolontariusze i osoby, które chcą się zaangażować w działalność wolontariacką. Wolontariat miejski dzięki różnorodnej ofercie da mieszkańcom możliwość działania, zdobywania nowych kompetencji i umiejętności oraz rozwijania swoich pasji i talentów. Wolontariusze poprzez zaangażowanie społeczne będą mieć poczucie wpływu na otoczenie, dokonywania realnej zmiany, a także uczestnictwa w ważnych z ich punktu widzenia działaniach.
- organizatorów wolontariatu – instytucje miejskie, sektor biznesowy oraz organizacje pozarządowe, które bezpośrednio współpracują z wolontariuszami. Podniesienie kompetencji organizatorów wolontariatu przyczyni się między innymi do zwiększenia i poprawy jakości usług i ofert edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, które będą kierowane do mieszkańców. Pomoc organizatorom wolontariatu przyczyni się do budowania inspirującego środowiska współpracy dającego możliwość wymiany

doświadczeń, a także nabywania nowych kompetencji zarówno przez wolontariuszy, jak i organizatorów wolontariatu.

- otoczenia wolontariatu – wszystkie podmioty, które w sposób pośredni biorą udział we współpracy z wolontariuszami. Możemy do nich zaliczyć np. podmioty zaangażowane we współpracę z organizatorami wolontariatu (np. przedstawiciele firm angażujących się w projekty związane z wolontariatem) czy formalne lub nieformalne grupy działające społecznie. Otoczenie wolontariatu nie jest organizatorem wolontariatu, wśród tej grupy odbiorców warto szukać potencjalnych partnerów dla działań wolontariackich.

5.2 Działania w ramach Programu

Proponowane działania w ramach Programu określono w odniesieniu do wskazanych celów i uwzględniono je w ramach dziesięciu obszarów: przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, studenci, seniorzy, wolontariat pracowniczy, Urząd Miasta Poznania i miejskie jednostki, organizatorzy wolontariatu oraz koordynatorzy wolontariatu w organizacjach pozarządowych, wolontariusze, sytuacje kryzysowe oraz promocja i komunikacja. Taka konstrukcja ma usprawnić ich organizację i realizację. Tworzy jasny podział zadań pomiędzy realizatorów i pozwala na bardzo szczegółowe doprecyzowanie konkretnych aktywności.

Przy tworzeniu rozwiązań wspierających wolontariuszy, organizatorów wolontariatu czy otoczenie wolontariatu należy mieć na uwadze, że Miasto Poznań ma bezpośredni wpływ jedynie na nieliczne podmioty należące do tej grupy. Ma bezpośrednie przełożenie na komórki organizacyjne Urzędu Miasta Poznania oraz jednostki im podległe, pośredni wpływ wywiera zaś na instytucje jedynie częściowo z nim powiązane (np. organizacje pozarządowe realizujące zadania publiczne ze środków budżetowych Miasta Poznania). Większość organizatorów wolontariatu to jednostki niezależne, a co za tym idzie – Miasto Poznań może jedynie promować i proponować im pewne rozwiązania.

5.2.1 Działania skierowane do przedszkoli

Przedszkola stanowią jeden z pierwszych etapów edukacji młodych poznanianek i poznaników. W Poznaniu funkcjonuje ponad 280 przedszkoli publicznych i niepublicznych. Założeniem wolontariatu w poznańskim systemie oświaty jest m.in. promocja wolontariatu od najmłodszych lat. Istotne zatem jest wprowadzenie działań skierowanych do przedszkoli w poniższym zakresie.

Tabela 1. Proponowane działania w ramach wolontariatu przedszkolnego.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Wsparcie wolontariatu przedszkolnego	Diagnoza działań wolontariackich w przedszkolach	Miasto Poznań	Poznańskie przedszkola, organizacje pozarządowe

	Stworzenie bazy działań wolontariackich dla przedszkoli	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie przedszkola
	Wsparcie finansowe inicjatyw wolontariackich w przedszkolach – konkurs dla przedszkoli	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie przedszkola
Stworzenie bazy narzędzi informacyjnych dla organizatorów wolontariatu	Opracowanie i przygotowanie scenariuszy zajęć dot. wolontariatu dostosowane do wieku	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie przedszkola
	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu, które ma łączyć i wspierać osoby i podmioty zainteresowane rozwojem wolontariatu w Poznaniu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Przygotowanie i opracowanie bazy inicjatyw wolontariackich, do których można by włączyć przedszkola – lokalne, krajowe oraz e-wolontariat	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Przygotowanie i opracowanie bazy organizacji pozarządowych i instytucji potrzebujących wsparcia wolontariatu przedszkolnego	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Szkolenia, warsztaty dla organizatorów wolontariatu w przedszkolach i opiekunów	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

5.2.2 Działania skierowane do szkół podstawowych i ponadpodstawowych

W Poznaniu funkcjonuje ok. 250 szkół podstawowych i ponadpodstawowych, z których dla części organem prowadzącym jest Miasto Poznań. Młodzież szkolna objęta systemowym wsparciem może znacznie zwiększyć swój udział w różnego rodzaju działaniach

wolontariackich. Zaproponowane działania w ramach wolontariatu szkolnego kierowane są zarówno do uczniów i uczennic, jak i do organizatorów wolontariatu szkolnego, w tym opiekunek i opiekunów szkolnych form wolontariatu. Dzięki funkcjonującej już strukturze (szkoły podstawowe oraz ponadpodstawowe) oraz stale rozwijanemu systemowi pomocy nauczycielom istnieją solidne podstawy umożliwiające systemowy rozwój wolontariatu szkolnego i wsparcie działających już kół lub klubów wolontariatu.

Tabela 2. Proponowane działania w ramach wolontariatu szkolnego.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Wsparcie wolontariatu szkolnego	Stworzenie bazy dobrych praktyk wolontariatu szkolnego	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Stworzenie bazy poznańskich form wolontariatu szkolnego	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Działania komunikacyjne i promocyjne dot. wolontariatu szkolnego	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Wsparcie finansowe inicjatyw wolontariackich w szkołach	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Przygotowanie i opracowanie standardów funkcjonowania szkolnych form wolontariatu	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
Edukacja i wsparcie rozwoju szkolnych organizatorów wolontariatu w zakresie wiedzy specjalistycznej w obszarze wolontariatu szkolnego oraz umiejętności przydatnych w pracy z wolontariuszami	Organizacja i przeprowadzenie szkoleń, warsztatów z zakresu współpracy z wolontariuszami	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Organizacja spotkań integrujących szkolnych organizatorów wolontariatu w celu wymiany dobrych praktyk, np. organizacja Forum Wolontariatu Szkolnego	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Organizacja szkoleń z zakresu tworzenia szkolnych form wolontariatu	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Organizacja szkoleń, kursów podstawowych	Miasto Poznań, organizacje	Poznańskie placówki oświatowe

	i zaawansowanych (kierunkowych) dotyczących wolontariatu dla placówek oświatowych oraz opiekunów szkolnych form wolontariatu, np. pierwsza pomoc, wolontariat szpitalny	pozarządowe	
	Łączenie koordynatorów szkolnych form wolontariatu, w tym poprzez szkolenia, warsztaty, superwizje	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Organizacja wizyt studyjnych dla szkół	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Opracowanie materiałów edukacyjnych z zakresu wolontariatu dla organizatorów szkolnych form wolontariatu, np. scenariusze zajęć dot. wolontariatu zróżnicowane pod względem wieku uczniów	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Rozwój i wsparcie wolontariatu kompetencji	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
	Stworzenie sieci mentorów wolontariatu szkolnego	Miasto Poznań, organizacje pozarządowe	Poznańskie placówki oświatowe
Docenienie działań związanych z wolontariatem szkolnym	Docenienie w ramach konkursu Poznański Wolontariusz Roku. Kategorie, w ramach których można docenić zaangażowanie w szkolne formy wolontariatu: wolontariat szkolny (zespoły szkolnych form wolontariatu); wolontariat młodzieżowy (kategoria indywidualna); indywidualny (skierowana m.in. do opiekunów szkolnych	Miasto Poznań	Poznańskie placówki oświatowe, organizacje pozarządowe

	form wolontariatu)		
	Organizacja spotkań integracyjnych dla opiekunów szkolnych form wolontariatu	Miasto Poznań	Poznańskie placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
	Docenienie koordynatorów wolontariatu szkolnego – nagroda dla koordynatora wolontariatu szkolnego	Miasto Poznań	Poznańskie placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
	Podziękowania dla nauczycieli będących społecznikami	Miasto Poznań, Komisja Dialogu Obywatelskiego przy Wydziale Oświaty	Poznańskie placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Stworzenie bazy narzędzi informacyjnych dla organizatorów wolontariatu	Administracja i rozwój platformy wolontariatu w zakresie informacji dotyczących szkolnych form wolontariatu	Miasto Poznań	Poznańskie placówki oświatowe
	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu, które ma łączyć i wspierać wolontariuszy, osoby i podmioty zainteresowane wolontariatem w Poznaniu.	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Opracowanie materiałów edukacyjno-informacyjnych nt. wolontariatu szkolnego dla organizatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Poznańskie placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
	Przygotowanie standardów funkcjonowania szkolnych form wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Przygotowanie i opracowanie bazy inicjatyw wolontariackich, do których mogłyby włączyć się szkoły – lokalne, krajowe oraz e-wolontariat	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Przygotowanie i opracowanie bazy	Miasto Poznań	Organizacje

	organizacji pozarządowych i instytucji potrzebujących wolontariuszy		pozarządowe
	Przygotowanie i opracowanie publikacji, broszur, ulotek dotyczących wolontariatu i jego rozwoju w placówkach oświatowych (z uwzględnieniem kwestii prawnych, wzorów dokumentów, promocji wolontariatu i pomysłów na realizację działań wolontariackich w szkole)	Miasto Poznań	Poznańskie placówki oświatowe, organizacje pozarządowe

5.2.3 Działania skierowane do studentów

Co czwarta osoba spotkana na ulicach Poznania to student bądź studentka. Na 25 uczelniach (w tym 8 publicznych) studiuje ponad 100 tys. osób. Corocznie poznańskie uczelnie opuszcza ok. 30 tys. absolwentów¹⁸. Doświadczenie wolontariackie może być cennym elementem CV absolwenta studiów, pozwala również na poszerzenie wiedzy czy rozwinięcie kompetencji miękkiej (np. umiejętność pracy w zespole czy umiejętność zarządzania czasem), to też świetna okazja, aby sprawdzić swoje możliwości. Studenci mogą stać się również cennym wsparciem dla organizacji pozarządowych i/lub instytucji miejskich, które poszukują wolontariuszy.

Tabela 3. Proponowane działania w ramach wolontariatu dla studentów.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Wspieranie działań uczelni wyższych w zakresie rozwoju i budowania zachowań wolontariackich	Promocja dobrych praktyk w zakresie organizacji wolontariatu i realizacji działań wolontariackich na uczelniach	Miasto Poznań	Poznańskie uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe
	Promocja wolontariatu w trakcie wydarzeń realizowanych przez uczelnie np. Dzień Studenta	Miasto Poznań	Poznańskie uczelnie wyższe
Podejmowanie wspólnych inicjatyw, przedsięwzięć	Umożliwienie organizacji wspólnych projektów i wydarzeń m.in. za pomocą	Miasto Poznań	Przedstawiciele firm, przedstawiciele poznańskich uczelni wyższych,

¹⁸ Więcej informacji na temat studiów można znaleźć na stronie: www.poznan.pl/studia/.

przez organizacje pozarządowe, uczelnie i biznes	stworzenia funduszu na realizację inicjatyw wolontariackich		przedstawiciele organizacji pozarządowych
	Rozwój i wsparcie wolontariatu kompetencji	Miasto Poznań	Przedstawiciele firm, przedstawiciele poznańskich uczelni wyższych, przedstawiciele organizacji pozarządowych
	Organizacja spotkań międzysektorowych, np. organizacja Forum Wolontariatu	Miasto Poznań	Przedstawiciele firm, przedstawiciele poznańskich uczelni wyższych, przedstawiciele organizacji pozarządowych
Edukacja i wsparcie studentów w zakresie wolontariatu	Przygotowanie informacji dla studentów, w jaki sposób można zaangażować się społecznie (jak stawiać pierwsze kroki w prowadzeniu działań społecznych, wolontariackich)	Miasto Poznań	Poznańskie uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe
	Szkolenia dla studentów w zakresie wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie przestrzeni i okazji do poznania różnych możliwości zaangażowania się w wolontariat przez studentów, np. organizacja Poznańskich Targów Wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie przestrzeni i okazji do poszerzenia wiedzy przez studentów w zakresie wolontariatu i możliwości zaangażowania się w wolontariat, np. organizacja Forum Wolontariatu czy szkoleń	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Stworzenie bazy narzędzi informacyjnych dla organizatorów	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu, które ma	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

i koordynatorów wolontariatu na uczelniach	łączyć i wspierać wolontariuszy, osoby i podmioty zainteresowane wolontariatem w Poznaniu		
	Administracja i rozwój platformy wolontariatu w zakresie informacji dotyczących studentów i uczelni	Miasto Poznań	
	Przygotowanie i opracowanie publikacji, broszur, ulotek dotyczących wolontariatu i jego rozwoju na poznańskich uczelniach	Miasto Poznań	Poznańskie uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe
Edukacja i wsparcie uczelni w zakresie rozwoju wolontariatu	Szkolenia i warsztaty dla pracowników uczelni zajmujących się wolontariatem	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja spotkań i wydarzeń stanowiących okazję do wymiany dobrych praktyk i doświadczeń w zakresie wolontariatu, np. Forum Koordynatorów i Organizatorów Wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń między organizatorami wolontariatu na uczelniach, np. organizacja grup szkoleniowych dla koordynatorów wolontariatu na uczelniach	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Przygotowanie materiałów dla uczelni, w jaki sposób angażować studentów do wolontariatu oraz jak rozwijać wolontariat na uczelni	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Przygotowanie bazy dobrych praktyk z zakresu wolontariatu na uczelniach	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

Inspirowanie, docenianie i promocja działań dotyczących wolontariatu wśród studentów	Docenienie zespołów wolontariackich lub osób angażujących się indywidualnie w ramach konkursu Poznański Wolontariusz Roku – kategoria wolontariat zespołowy (dla grup studenckich, kół i klubów wolontariatu) lub indywidualna (dla koordynatorów wolontariatu na uczelniach oraz wolontariuszy)	Miasto Poznań	Poznańskie uczelnie wyższe
	Uwzględnienie w promocji wolontariatu studentów i uczelni	Miasto Poznań	
	Promocja dobrych praktyk za pośrednictwem miejskich form promocji	Miasto Poznań	

5.2.4 Działania skierowane do seniorów

W Poznaniu wolontariat osób po 60 roku życia jest nadal mało popularnym zjawiskiem. Z roku na rok coraz więcej dzieje się w tym temacie m.in. za sprawą Centrum Inicjatyw Senioralnych i organizacji pozarządowych. Istotne jest zaangażowanie seniorów w działania wolontariackie na rzecz społeczności lokalnej lub środowiska, dlatego też poniżej zaproponowano w ramach Programu działania skierowane do osób starszych.

Tabela 4. Proponowane działania skierowane do seniorów.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Tworzenie warunków do wsparcia i rozwoju liderów wolontariatu wśród osób 60+	Tworzenie okazji do spotkań i wymiany doświadczeń pomiędzy liderami 60+, m.in. w postaci seminariów, warsztatów i szkoleń, superwizji z ekspertami	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
	Wymiana doświadczeń i wiedzy pomiędzy liderami 60+ a liderami wolontariatu młodzieżowego	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
	Popularyzacja, rozwój i wsparcie wolontariatu kompetencji	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje

			pozarządowe
	Organizacja szkoleń i warsztatów dla aktywnych osób powyżej 60 roku życia z zakresu tworzenia projektów wolontariackich, koordynacji wolontariatu, zarządzania zespołem itp.	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
Rozwój różnorodnej oferty wolontariatu 60+ w Poznaniu	Regularne upowszechnianie wśród seniorów oferty wolontariatu m.in. za pośrednictwem platformy internetowej lub punktów informacyjnych położonych w różnych dzielnicach Poznania czy mobilnego doradcy docierającego do różnych dzielnic Poznania	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
	Systematyczne diagnozowanie potrzeb, zainteresowań i aspiracji osób 60+ oraz badanie i definiowanie potrzeb środowiska lokalnego	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
	Stworzenie przestrzeni i okazji do poznania różnych możliwości zaangażowania się w wolontariat przez osoby 60+, np. organizacja Poznańskich Targów Wolontariatu	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
Kompleksowe przygotowanie i wsparcie osób w pełnieniu funkcji wolontariusza	Prowadzenie działalności szkoleniowo-edukacyjno-warsztatowej mającej na celu przygotowanie osób starszych rozpoczynających pracę wolontaryjną	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
	Umożliwienie rozwoju osobistego wolontariuszy 60+ m.in. poprzez organizację szkoleń oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwijaniu przez nich	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe

	zainteresowań i doskonaleniu kompetencji		
	Wspieranie wolontariuszy 60+ w ich aktywności wolontariackiej, m.in. poprzez organizację spotkań integracyjnych, ewaluacyjnych oraz indywidualnych i grupowych spotkań doradczych	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe
Wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej i instytucjonalnej na rzecz rozwoju wolontariatu 60+ oraz wolontariatu międzypokoleniowego	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu, które ma łączyć i wspierać wolontariuszy, osoby i podmioty zainteresowane wolontariatem w Poznaniu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Zachęcanie i motywowanie instytucji publicznych, takich jak biblioteki, domy kultury, muzea, ośrodki i domy pomocy społecznej, do tworzenia programów wolontariatu 60+ w ramach swojej działalności	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, miejskie komórki organizacyjne
	Współpraca z organizatorami wolontariatu młodzieżowego w zakresie tworzenia projektów międzypokoleniowych, angażujących wolontariuszy w różnym wieku	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych
	Stwarzanie możliwości licznych kontaktów międzypokoleniowych i przestrzeni do wymiany poglądów i doświadczeń, ze szczególnym uwzględnieniem roli szkół, uczelni wyższych i organizacji pozarządowych	Miasto Poznań	Poznańskie placówki oświatowe, poznańskie uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe

5.2.5 Działania związane z wolontariatem pracowniczym

Wolontariat pracowniczy to forma działalności charytatywnej organizowanej w ramach przedsiębiorstw, których w Poznaniu mamy bardzo dużo. Taka działalność łączona jest zazwyczaj ze strategią określaną mianem społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR). Podstawowym założeniem tej strategii jest podejmowanie aktywności charytatywnej przy okazji prowadzonej działalności gospodarczej ukierunkowanej w głównej mierze na rzecz pomocy organizacjom pozarządowym i podmiotom społecznym. Przedstawiciele biznesu mogą stanowić niezwykle wsparcie przy realizacji działań wolontariackich przez organizacje pozarządowe, miejskie jednostki oraz Urząd Miasta Poznania. Istotne jest, aby rozwijać wolontariat pracowniczy w przedsiębiorstwach.

Tabela 5. Proponowane działania dla biznesu.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Edukacja i wsparcie rozwoju wolontariatu pracowniczego w firmach	Przygotowanie poradnika dla pracowników, w jaki sposób można zaangażować się społecznie (jak stawiać pierwsze kroki w prowadzeniu działań społecznych, wolontariackich)	Miasto Poznań	Firmy, organizacje pozarządowe
	Przygotowanie poradnika o wolontariacie pracowniczym (zasady organizacji wolontariatu pracowniczego w firmie)	Miasto Poznań	Firmy, organizacje pozarządowe
	Wsparcie przy tworzeniu i rozwijaniu wolontariatu w firmie, np. pomoc w stworzeniu regulaminu wolontariatu pracowniczego czy opracowaniu i wdrożeniu strategii wolontariatu w organizacji	Miasto Poznań	Firmy, organizacje pozarządowe
	Przygotowanie bazy dobrych praktyk z zakresu wolontariatu pracowniczego	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Edukacja i wsparcie rozwoju	Szkolenia dla osób zajmujących się CSR	Miasto Poznań	Firmy, organizacje

koordynatorów wolontariatu pracowniczego w firmach w zakresie wiedzy specjalistycznej o wolontariacie oraz umiejętności przydatnych w pracy z wolontariuszami	w firmie, koordynacją wolontariatu pracowniczego		pozarządowe
	Przygotowanie poradnika dla koordynatora wolontariatu o tym, jak angażować pracowników w firmie	Miasto Poznań	Firmy, organizacje pozarządowe
	Organizacja spotkań/grup dla koordynatorów wolontariatu pracowniczego – możliwość wymiany dobrych praktyk i wiedzy z zakresu wolontariatu między firmami	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu, które ma łączyć i wspierać wolontariuszy, osoby i podmioty zainteresowane wolontariatem w Poznaniu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Rozwój, wsparcie i popularyzacja wolontariatu kompetencji	Miasto Poznań	Firmy, organizacje pozarządowe
Edukacja i wsparcie wolontariuszy w firmie	Szkolenia dla wolontariuszy angażujących się w wolontariat pracowniczy w firmie	Miasto Poznań	Firmy, organizacje pozarządowe
	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu, które ma łączyć i wspierać wolontariuszy, osoby i podmioty zainteresowane wolontariatem w Poznaniu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Inspirowanie, docenianie i promocja działań dotyczących wolontariatu	Docenienie w ramach konkursu Poznański Wolontariusz Roku (kategoria wolontariat pracowniczy)	Urząd Miasta Poznania	Biznes, organizacje pozarządowe

pracowniczego	Prowadzenie bazy dobrych praktyk na stronie internetowej Programu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Promocja dobrych praktyk za pośrednictwem miejskich form promocji	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Docenienie koordynatorów wolontariatu pracowniczego w ramach konkursu dla koordynatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Uwzględnienie w promocji wolontariatu pracowniczego	Miasto Poznań	Firmy

5.2.6 Wolontariat w Urzędzie Miasta Poznania i miejskich jednostkach

Dotychczasowe działania związane m.in. z wolontariatem w sytuacjach kryzysowych w Poznaniu pokazują, że konieczne jest stworzenie wolontariatu pracowniczego w Urzędzie Miasta Poznania. Jest to również zgodne z oczekiwaniami pracowników. Wolontariat pracowniczy będzie rozwijał pracowników poprzez działania na rzecz różnorodnych grup społecznych, wiekowych, w różnych obszarach życia społecznego Poznania. W Poznaniu miejskie jednostki angażują wolontariuszy, jednak bardzo często potrzebują wsparcia w organizacji wolontariatu. Rozwój wolontariatu w Urzędzie Miasta Poznania oraz instytucjach miejskich powinien zostać poprzedzony szczegółową analizą ze względu na bardzo dużą liczbę i różnorodność tych podmiotów¹⁹. Dzięki diagnozie zostaną wskazane te instytucje, które charakteryzują się potencjałem, chęcią i formalnymi możliwościami rozwoju różnorodnych form wolontariatu. Analiza pomoże wyznaczyć kierunki rozwoju i prowadzenia prac oraz ustalić, w jaki sposób można pomóc przy określeniu sposobu i zakresu działania.

Tabela 6. Proponowane działania w ramach rozwoju wolontariatu w Urzędzie Miasta Poznania i miejskich jednostkach.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Rozwój wolontariatu pracowniczego w Urzędzie Miasta	Analiza potrzeb pracowników Urzędu Miasta Poznania w zakresie	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny ²⁰

¹⁹ W Urzędzie Miasta Poznania działa ponad 30 komórek organizacyjnych, tj. wydziały, biura, gabinet. Ponadto urzędowi podlegają rozmaite miejskie jednostki, które różnią się m.in. specyfiką działań i/lub grupą odbiorców.

²⁰ Ekspertem zewnętrznym może być podmiot, który zajmuje się badaniami, analizą potrzeb, np. instytucja badawcza.

Poznania	wolontariatu		
	Przygotowanie i prowadzenie programu wolontariatu pracowniczego w Urzędzie Miasta Poznania	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny
	Stworzenie możliwości zaangażowania się w wolontariat pracowniczy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny
Rozwój wolontariatu w miejskich jednostkach	Analiza potrzeb miejskich jednostek w zakresie rozwoju wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny, miejskie jednostki organizacyjne
	Wsparcie działań wolontariackich w miejskich jednostkach	Miasto Poznań	Miejskie jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe
	Stworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń, wiedzy w zakresie wolontariatu dla miejskich jednostek	Miasto Poznań	Miejskie jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe
	Stworzenie bazy wolontariatu w miejskich jednostkach, tj. stworzenie przestrzeni, w której wolontariusze będą mogli znaleźć najważniejsze informacje o miejskich jednostkach poszukujących wolontariuszy, w tym kontakt do koordynatora wolontariatu	Miasto Poznań	Miejskie jednostki organizacyjne
	Przygotowanie poradnika dla organizatorów wolontariatu w miejskich jednostkach	Miasto Poznań	Miejskie jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe
Utworzenie miejsca integracji, spotkań oraz punktu informacyjno-szkoleniowo-doradczego dla miejskich jednostek	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu – wsparcie w zakresie pozyskiwania wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

	i współpracy z nimi		
--	---------------------	--	--

5.2.7 Wsparcie organizatorów wolontariatu oraz koordynatorów wolontariatu w organizacjach pozarządowych

Funkcje związane z koordynatorami wolontariatu oraz organizatorami wolontariatu bardzo często utożsamiane są z organizacjami pozarządowymi, które m.in. zachęcają mieszkańców do zaangażowania się w szeroko rozumianą działalność społeczną i obywatelską. W Poznaniu można zaobserwować zbyt słabo rozwiniętą infrastrukturę wolontariatu. Organizacje działają w rozproszeniu, każda we własnym obszarze i otoczeniu, brak między nimi współpracy i komunikacji. Gdy angażują wolontariuszy, często nie dysponują narzędziami do ich wspierania, nie wypracowały metodyki angażowania i zarządzania wolontariuszami, a także metodyki nawiązywania współpracy między organizatorami wolontariatu.

Tabela 7. Proponowane działania w ramach wsparcia organizatorów wolontariatu i koordynatorów wolontariatu w organizacjach pozarządowych.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Utworzenie miejsca integracji, spotkań oraz punktu informacyjno-szkoleniowo-doradczego dla osób aktywnych społecznie, organizatorów wolontariatu, wolontariuszy	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie praw i obowiązków wolontariuszy, korzystających ze świadczeń wolontariackich, rozwijanie umiejętności społecznych i kompetencji	Organizacja wizyt studyjnych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja szkoleń, debat, warsztatów, konferencji, webinarów, spotkań itp.	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Doradztwo i wsparcie	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Edukacja, wsparcie rozwoju koordynatorów wolontariatu w zakresie wiedzy specjalistycznej o wolontariacie oraz umiejętności przydatnych w pracy z wolontariuszami	Organizacja szkoleń, warsztatów, spotkań z zakresu współpracy z wolontariuszami	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja spotkań integrujących koordynatorów wolontariatu w celu wymiany dobrych praktyk	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja warsztatów, kursów podstawowych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

	i zaawansowanych (kierunkowe), np. pierwsza pomoc, wolontariat szpitalny		
	Łączenie koordynatorów wolontariatu, np. poprzez organizację Forum Wolontariatu, spotkań integracyjnych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie sieci mentorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Materiały edukacyjne i informacyjne dla koordynatorów wolontariatu z zakresu wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Wsparcie rozwoju wolontariatu kompetencji i jego popularyzacja wśród organizatorów i koordynatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja wizyt studyjnych dla koordynatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Ujednolicenie dokumentacji współpracy organizatorów z wolontariuszami	Opracowanie i wdrożenie standardów współpracy organizatorów z wolontariuszami w zakresie zaangażowania wolontariuszy w działania realizowane przez organizacje pozarządowe ze środków budżetowych Miasta Poznania	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Docenienie działań koordynatorów wolontariatu	Organizacja konkursu dla koordynatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja spotkań integrujących i łączących dla koordynatorów wolontariatu, np. Forum Wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja konkursu Poznański Wolontariusz Roku (kategoria indywidualna oraz senioralna)	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

	Organizacja szkoleń i warsztatów dla koordynatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Utworzenie systemu wsparcia dla organizatorów wolontariatu i koordynatorów wolontariatu	Opracowanie systemu wsparcia obejmującego superwizje indywidualne i grupowe, grupy wsparcia oraz wsparcie psychologów i pedagogów	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie bazy dobrych praktyk dotyczących wolontariatu dla organizatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Pula gadżetów miejskich dla organizacji pozarządowych organizujących wolontariat	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja spotkań łączących i integrujących w zakresie wolontariatu – cykliczne, sektorowe i międzysektorowe	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny
	Organizacja wydarzeń stwarzających przestrzeń do integrowania się i poznawania działań wolontariackich, np. poprzez organizację Poznańskich Targów Wolontariatu oraz Forum Wolontariatu	Miasto Poznania	Organizacje pozarządowe
	Wprowadzenie systemu wsparcia finansowego organizatorów wolontariatu m.in. w zakresie rozwoju wolontariatu (np. w formie regrantingu lub środków będących w dyspozycji Poznańskiego Centrum Wolontariatu)	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Utworzenie systemu wsparcia finansowego dla organizatorów wolontariatu na organizację szkoleń dla wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Wprowadzenie systemu wsparcia finansowego	Miasto Poznań	Organizacje

	organizatorów wolontariatu m.in. w zakresie organizacji inicjatyw wolontariackich (np. w formie regrantingu)		pozarządowe
Wzmocnienie poczucia wspólnotowości koordynatorów wolontariatu	Organizacja spotkań i wyjazdów integracyjnych dla koordynatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja wspólnych akcji wolontariackich	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń dla koordynatorów wolontariatu – Forum Wolontariatu czy Poznańskie Targi Wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja warsztatów dla koordynatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie sieci mentorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja grup wsparcia dla koordynatorów wolontariatu i/lub superwizji	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Angażowanie koordynatorów wolontariatu w działania promujące wolontariat w Poznaniu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie bazy narzędzi informacyjnych dla organizatorów wolontariatu i koordynatorów wolontariatu	Aktualizowanie i poszerzanie zasobów miejskiej platformy wolontariatu	Miasto Poznań
Opracowanie publikacji, broszur i ulotek dotyczących wolontariatu, w tym jego rozwoju		Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Stworzenie grupy w mediach społecznościowych dla organizatorów wolontariatu		Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Opracowanie materiałów edukacyjno-		Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

	informacyjnych nt. wolontariatu dla organizatorów wolontariatu i koordynatorów wolontariatu		
Edukacja, wsparcie rozwoju organizatorów wolontariatu w zakresie wiedzy specjalistycznej o wolontariacie oraz umiejętności przydatnych w pracy z wolontariuszami	Łączenie organizatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja wizyt studyjnych dla organizatorów wolontariatu –lokalnych i ogólnopolskich	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Opracowanie materiałów edukacyjnych z zakresu wolontariatu dla organizatorów wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny
	Organizacja i przeprowadzenie szkoleń i warsztatów z zakresu współpracy z wolontariuszami	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny
	Organizacja spotkań integrujących organizatorów wolontariatu w celu wymiany dobrych praktyk	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie bazy dobrych praktyk w zakresie organizacji wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny
	Stworzenie poradnika dla organizatorów wolontariatu w zakresie angażowania wolontariuszy i rozwoju wolontariatu w organizacji	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, ekspert zewnętrzny

5.2.8 Wolontariusze

Wolontariusze to ludzie, którzy dobrowolnie i bez żadnego wynagrodzenia pomagają innym, wspierają osoby oraz instytucje działające w różnych obszarach życia społecznego. Możemy ich spotkać m.in. w organizacjach pozarządowych, instytucjach. Działania w ramach Programu kieruje się do tych, bez których wolontariat w Poznaniu nie byłby możliwy – czyli do obecnych i potencjalnych wolontariuszy.

Tabela 8. Proponowane działania w ramach wsparcia wolontariuszy.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Utworzenie miejsca integracji, spotkań oraz punktu informacyjno-szkoleniowo-doradczego dla osób aktywnych społecznie, wolontariuszy	Finansowanie prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie praw i obowiązków wolontariuszy, którzy korzystają ze świadczeń wolontariackich, rozwijanie umiejętności społecznych i kompetencji	Organizacja wizyt studyjnych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja szkoleń, debat, warsztatów, konferencji, webinarów, spotkań itp.	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Doradztwo i wsparcie wolontariuszy i kandydatów na wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Docenienie działań najbardziej aktywnych wolontariuszy oraz osób aktywnych społecznie	Organizacja konkursu Poznański Wolontariusz Roku (kategorie: indywidualna, młodzieżowa, senioralna oraz zespołowa)	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Docenienie wolontariuszy poprzez gadżety miejskie	Miasto Poznań	
	Organizacja spotkań, warsztatów i działań integracyjnych dla wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Utworzenie systemu wsparcia dla wolontariuszy oraz osób aktywnych społecznie	Opracowanie systemu wsparcia obejmującego superwizje indywidualne i grupowe, grupy wsparcia, wsparcie psychologów i pedagogów	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie bazy dobrych praktyk w zakresie wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja wydarzeń stwarzających przestrzeń do integrowania się i poznawania działań wolontariackich, np. poprzez organizację Poznańskich Targów Wolontariatu oraz Forum Wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Wprowadzenie systemu wsparcia finansowego nieformalnych grup	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe

	realizujących inicjatywy wolontariackie (np. w formie regrantingu przy patronacie organizacji pozarządowych)		
Wzmocnienie poczucia wspólnotowości wolontariuszy	Stworzenie grupy wsparcia dla wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja spotkań integracyjnych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie grupy dot. wolontariatu w mediach społecznościowych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Zaangażowanie wolontariuszy w kampanie społeczne	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Organizacja wspólnych akcji wolontariackich	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
Stworzenie bazy narzędzi informacyjnych dla wolontariuszy	Aktualizowanie i poszerzanie zasobów miejskiej platformy wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Opracowanie publikacji, broszur i ulotek dotyczących wolontariatu dla wolontariuszy lub kandydatów na wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie grupy w mediach społecznościowych dla wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Opracowanie materiałów edukacyjno-informacyjnych nt. wolontariatu dla wolontariuszy lub kandydatów na wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Stworzenie bazy organizacji pozarządowych i miejskich jednostek poszukujących wolontariuszy	Miasto Poznania	Miejskie jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe

5.2.9 Wolontariat w sytuacjach kryzysowych

W trudnych sytuacjach szczególnie potrzebna jest pomoc osób gotowych poświęcić swój czas dla innych. Ostatnie wydarzenia (m.in. przybycie obywateli Ukrainy do Poznania czy pandemia COVID-19) pokazują, że niezbędne jest zaangażowanie wolontariuszy w działania wspierające. Miasto Poznań jest otwarte na wsparcie zarówno wolontariuszy, jak i koordynatorów oraz organizatorów wolontariatu. Proponowane działania nie wyczerpują możliwości, jednak wskazują na otwartość Miasta na pomoc osobom, grupom i podmiotom udzielającym wsparcia w sytuacjach kryzysowych.

Tabela 9. Proponowane działania w ramach wolontariatu w sytuacjach kryzysowych.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Wsparcie wolontariatu w sytuacjach kryzysowych	Wsparcie wolontariuszy angażujących się w działania kryzysowe	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne
	Wsparcie merytoryczne, finansowe i rzeczowe instytucji, organizacji pozarządowych angażujących się w wolontariat podczas sytuacji kryzysowych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne
	Tworzenie grup, zespołów i ciał doradczych dot. sytuacji kryzysowej i wsparcia m.in. wolontariuszy	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne

5.2.10 Promocja i komunikacja w zakresie wolontariatu

Promowanie, komunikowanie oraz upowszechnianie informacji stanowią jedno z ważniejszych czynników budowania świadomości na temat wolontariatu, dotarcia z informacją do mieszkańców, a tym samym pozyskania nowych wolontariuszy. Realizacja tych działań ma posłużyć zmianie wizerunku wolontariatu i wolontariusza wśród mieszkańców Poznania. Zmiana standardowego postrzegania oraz zapewnienie zrozumienia i dostarczenie wiedzy o możliwościach i różnorodności form wolontariatu przyczyni się do podniesienia prestiżu wolontariatu. Wszystkie działania w tym obszarze, dzięki spójności i ich koordynowaniu, mają przyczynić się rozwoju poznańskiego wolontariatu.

Tabela 10. Proponowane działania dotyczące promocji i komunikacji w zakresie wolontariatu.

Kierunek	Działanie	Realizator	Potencjalny partner
Wsparcie promocyjne wolontariatu	Ambasadorzy wolontariatu (np. władze Miasta Poznania, znani wolontariusze, urzędnicy, znani mieszkańcy Poznania, rozpoznawalni absolwenci uczelni) – przedstawienie ich historii, sukcesu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne, mieszkańcy Poznania
	Organizacja kampanii społecznej/informacyjnej promującej wolontariat, ukazującej różne formy wolontariatu (kampania obejmująca plakaty, ulotki, spoty w TV i kinach, media	Miasto Poznań	Miejskie jednostki organizacyjne

	społecznościowe)		
	Promocja wolontariatu podczas ważnych wydarzeń miejskich takich jak Dzień Studentów I Roku na uczelniach, w tym stoiska dot. wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Promocja wolontariatu w szkołach, na uczelniach i uniwersytetach trzeciego wieku (zajęcia, prelekcje, lekcje wychowawcze o tematyce wolontariatu)	Miasto Poznań	Centrum Inicjatyw Senioralnych, organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne
	Patronat Prezydenta Miasta Poznania nad wydarzeniami wolontariackimi	Miasto Poznań	
	Wykorzystanie i rozwój kanałów informacyjnych w zakresie promocji wolontariatu: plakaty, banery, ulotki, spoty w tv/radiu i kinach, media społecznościowe (Facebook, Instagram, Tik-Tok), słupy, bilbordy, reklamy na przystankach autobusowych i tramwajowych	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe, miejskie jednostki organizacyjne
	Wykorzystanie własnych kanałów komunikacji, np. na stronach Urzędu Miasta Poznania i jednostek organizacyjnych, promocja wolontariatu przez pracodawców w miejscu pracy	Miasto Poznań	Miejskie jednostki organizacyjne, firmy
	Organizacja wydarzeń i koncertów dla mieszkańców z ideą promowania wolontariatu	Miasto Poznań	Organizacje pozarządowe
	Kontynuacja i rozwój działań promocyjnych związanych z promocją wolontariatu przez Miasto Poznań, np. konkurs Poznański Wolontariusz Roku czy Poznańskie Targi Wolontariatu	Miasto Poznań	
Działania komunikacyjne związane z wolontariatem	Stworzenie i rozwój marki wolontariatu miejskiego – spójna identyfikacja wizualna, hasztag, miejski znak wolontariatu itp.	Miasto Poznań	
	Stworzenie i prowadzenie newslettera poświęconego wolontariatowi	Miasto Poznań	Miejskie jednostki organizacyjne
	Stworzenie kanałów komunikacyjnych związanych z wolontariatem	Miasto Poznań	

	Rozwój i pozycjonowanie strony internetowej poświęconej wolontariatowi w Poznaniu	Miasto Poznań	
	Organizowanie przestrzeni do rozmowy o wolontariacie w szerszym gronie na dużych wydarzeniach lokalnych – debaty, dyskusje; spotkania z osobami zajmującymi się wolontariatem i motywującymi innych do aktywizmu	Miasto Poznań	

5.3 Zarządzanie Programem

Za realizację i koordynację Programu odpowiada Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych. Projekt na poszczególnych etapach będzie wymagał zaangażowania się podmiotów wewnętrznych (innych komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Poznania oraz miejskich jednostek) i zewnętrznych, w tym organizacji pozarządowych, instytucji, podmiotów biznesowych czy osób prywatnych. Określony typ wykonawcy będzie wskazywany na podstawie opracowania zakresu działań w każdym obszarze, tak aby dane działania zostały zrealizowane zgodnie z założeniem. Od typu realizatora zależeć będzie sposób przekazania środków finansowych na działania. Wstępne założenia podziału realizatorów projektu zostały wskazane w części 5.2 „Działania w ramach Programu”. Planowaniem działań i ich monitoringiem w ramach Programu zajmie się Poznańska Rada ds. Rozwoju Wolontariatu, której zadania zostały przedstawione w części 5.4 „Planowanie ewaluacji i monitoringu Programu”.

W projekcie zakłada się uwzględnienie następujących podmiotów:

- eksperci – osoby lub instytucje zapraszane do współpracy z Poznańską Radą ds. Rozwoju Wolontariatu przy realizacji Programu. Ich doradztwo obejmuje zarówno kwestie merytoryczne dotyczące projektu, jak i działania związane z realizacją Programu, np. promocją, zarządzaniem, monitoringiem i ewaluacją. Eksperti przede wszystkim wspierają Poznańską Radę ds. Rozwoju Wolontariatu poprzez udzielanie opinii i rad;
- partnerzy – podmioty, które mogą zostać zaproszone do współpracy przy realizacji bądź opiniowaniu Programu;
- partnerzy biznesowi – podmioty, które działają komercyjnie i zwracają uwagę na społeczną odpowiedzialność. Mogą w projekcie pełnić kilka funkcji: wspierającą (finansowanie projektu), rozwojową (innowacje, rozwiązywanie problemów społecznych przez wolontariat) oraz doradczą (wolontariat kompetencyjny). Współpraca z partnerem biznesowym powinna mieć charakter transparentny, niebudzący wątpliwości co do zasadności jej podejmowania.

Przedstawiony system zarządzania Programem, dobór realizatorów działań i ich kompetencji może się zmienić w celu efektywniejszego osiągnięcia celów Programu.

5.4 Planowanie ewaluacji i monitoringu Programu

Program będzie podlegał systematycznemu monitoringowi oraz ewaluacji. Monitoring i ewaluacja Programu są ze sobą ściśle powiązane – dane uzyskane w trakcie pierwszego etapu będą wykorzystywane do późniejszych analiz.

Monitoring będzie prowadzony z myślą o ocenie wdrażania projektu. Ewaluacja będzie natomiast dokonywana z perspektywy następujących kryteriów:

- skuteczności – ocena skuteczności Programu polega przede wszystkim na stwierdzeniu, czy założone cele zostały osiągnięte;
- efektywności – ocena efektywności Programu będzie skupiać się na jakości zarządzania, w tym na zarządzaniu finansami i terminowości realizowanych zadań;
- trafności – ocena trafności Programu będzie polegała na sprawdzeniu, czy zaplanowane działania przyczyniły się do rozwiązania stwierdzonych problemów.

Na koniec realizacji Programu odbędzie się jego całościowa ewaluacja. Jej celem będzie kompleksowa ocena rezultatów Programu oraz zaproponowanie działań do nowego programu. Za ogólną ocenę realizacji odpowiadać będzie Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych.

Prezydent Miasta Poznania, w drodze zarządzenia, powoła Poznańską Radę ds. Rozwoju Wolontariatu, w skład której wejdą:

- przedstawiciele komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Poznania oraz jednostek miejskich,
- przedstawiciel Rady Miasta Poznania,
- przedstawiciel Poznańskiego Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych,
- przedstawiciel Poznańskiego Centrum Wolontariatu,
- przedstawiciel Młodzieżowej Rady Miasta Poznania,
- przedstawiciel Miejskiej Rady Seniorów w Poznaniu,
- przedstawiciel Rady Rodziny,
- przedstawiciel Poznańskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego,
- przedstawiciele komisji dialogu obywatelskiego,
- dwóch przedstawicieli organizacji pozarządowych wskazanych przez Poznańską Radę Działalności Pożytku Publicznego.

Do zadań Rady będą należeć w szczególności:

- planowanie działań w ramach Programu i ustalanie ich harmonogramu realizacji w kolejnych latach, z określeniem wskaźników oraz mierników realizacji (sposobów mierzenia rezultatów);
- coroczna ocena postępów w realizacji działań w ramach Programu;
- zgłaszanie pomysłów usprawniających.

W ramach monitorowania bieżących postępów w realizacji projektu i rozwoju wolontariatu miejskiego w Poznaniu zaplanowano następujące formy działań:

- pisemne podsumowania podprojektów przygotowywane przez koordynatorów;
- systematyczne spotkania z koordynatorami zadań;
- sprawozdania merytoryczne organizacji pozarządowych odpowiedzialnych za wdrażanie części działań w ramach projektu.

Z uwagi na fakt, że celem Programu jest zbudowanie ogólnomiejskiego systemu wolontariatu, istotne są także działania prowadzone przez komórki organizacyjne Urzędu Miasta Poznania i miejskie jednostki. Co roku zbierane będą informacje o aktywnościach wolontariackich organizowanych przez te podmioty, np. o otwartych konkursach ofert związanych z wolontariatem, akcjach wolontariackich czy wolontariacie w instytucjach miejskich. Dodatkowo co najmniej raz w roku odbywać się będą debaty i spotkania z wolontariuszami oraz organizatorami wolontariatu, podczas których uczestnicy będą mogli się wypowiedzieć nt. zmian i postępów, które zaszły w poznańskim wolontariacie. Ponadto do 30 czerwca każdego roku zostanie przekazane Poznańskiej Radzie ds. Rozwoju Wolontariatu sprawozdanie z realizacji Programu za rok poprzedni²¹. Powyższe formy mają charakter podsumowujący postępy w realizacji Programu.

5.5 Harmonogram etapów realizacji Programu

W ramach projektu zaplanowano trzy strategiczne etapy jego realizacji:

- etap I – uruchomienie projektu oraz wprowadzenie zmian systemowych (II poł. 2024 roku oraz 2025 rok). W tym czasie planowane jest przede wszystkim powołanie Poznańskiej Rady ds. Rozwoju Wolontariatu odpowiedzialnej za koordynację i realizację działań Programu. Zostaną rozpowszechnione informacje o projekcie m.in. poprzez opublikowanie i udostępnianie jego wersji internetowej i papierowej oraz zorganizowanie spotkań z adresatami Programu. To także czas na przygotowanie lub rozstrzygnięcie otwartych konkursów ofert na realizację wybranych działań w ramach Programu oraz bieżący monitoring wdrażania projektu. W 2024 roku zostanie zorganizowane spotkanie mające na celu podsumowanie pilotażowego projektu dotyczącego prowadzenia Poznańskiego Centrum Wolontariatu. Wypracowane w trakcie spotkania założenia posłużą do przygotowania nowego otwartego konkursu ofert na prowadzenie tego miejsca. Stworzony zostanie także kanał informacji i komunikacji z obecnymi i potencjalnymi wolontariuszami. Rok 2025 to okres działań ukierunkowanych na powszechny rozwój wolontariatu w Poznaniu. W tym celu planuje się: kontynuację projektów z roku ubiegłego (z założeniem dotarcia z nimi do większej liczby adresatów), bieżący monitoring wdrażania Programu, przygotowanie i upublicznienie rocznego sprawozdania z realizacji Programu oraz okres promocji różnych form wolontariatu. Planowana jest ogólnopoznańska promocja projektu, skierowana zarówno do wolontariuszy, jak

²¹ Pierwsze sprawozdanie zostanie przygotowane i przekazane Poznańskiej Radzie ds. Rozwoju Wolontariatu w 2025 roku – za okres od wejścia w życie programu do 31 grudnia 2024 roku.

i organizatorów wolontariatu. Ponadto w 2025 roku zostanie przedstawione Poznańskiej Radzie ds. Rozwoju Wolontariatu sprawozdanie z realizacji Programu za 2024 rok, które pozwoli ocenić dotychczasowe działania w ramach Programu, a także posłuży do weryfikacji ogólnych założeń Programu.

- etap II – funkcjonowanie systemu wolontariatu w Poznaniu (2026 rok). Priorytetem będzie kontynuacja działań z poprzednich etapów oraz przygotowanie planu prac związanych z dalszym rozwojem. Zakłada się, że w 2026 roku w Poznaniu będą wykorzystywane stałe narzędzia i mechanizmy wspierające wolontariat. Będzie to również okazja do wymiany dobrych praktyk z miastami, które prowadzą działania w ramach wolontariatu.
- etap III – ewaluacja projektu i podjęcie kluczowych decyzji dotyczących przyszłości Programu (2027 rok). Zaplanowana jest końcowa ewaluacja programu, która pozwoli całościowo ocenić realizowane działania oraz posłuży do weryfikacji ogólnych założeń projektu. Ostatni etap to też prace nad określeniem przyszłości wolontariatu w Poznaniu – czy wymagany będzie kolejny dokument zapewniający wsparcie wolontariatu? W 2027 roku planuje się: rozmowy na temat realizacji Programu i jego efektów, podsumowanie zrealizowanych działań oraz organizację Poznańskiego Forum Wolontariatu, które będzie miało na celu podsumowanie zmiany spowodowanej wdrożeniem Programu, oraz podjęcie dyskusji o planach co do przyszłości Programu.

5.6 Finansowanie oraz tryb realizacji Programu

Realizacja Programu będzie odbywać się trzema sposobami:

- za pośrednictwem i przy udziale organizacji pozarządowych wyłonionych w drodze otwartych konkursów ofert w obszarze promocji i organizacji wolontariatu;
- za pośrednictwem podmiotów zewnętrznych, tj. osób i firm, którym zlecone zostaną usługi i zadania;
- za pośrednictwem Urzędu Miasta Poznania, gdzie za koordynację i realizację Programu odpowiadać będzie Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych.

Środki finansowe przeznaczone na realizację poszczególnych obszarów projektu przez organizacje pozarządowe (wyłonione w drodze otwartych konkursów ofert) zostaną zabezpieczone w budżecie Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych. Wysokość przeznaczonych środków na realizację Programu zawierać będzie uchwała budżetowa Rady Miasta Poznania na dany rok budżetowy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa. Finansowanie zakłada możliwość pozyskania przez realizatorów Programu dodatkowych środków finansowych pochodzących ze źródeł zewnętrznych (granty, partnerstwa, sponsoring, darowizny).

W ramach realizacji zadań Urzędu Miasta Poznania będą ponoszone m.in. poniższe kategorie kosztów:

- środki przeznaczone na dotacje dla organizacji pozarządowych w ramach otwartych konkursów ofert czy tzw. małych grantów (art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) w sferze promocji i organizacji wolontariatu;
- koszty ponoszone w związku z realizacją działań projektu, których realizatorem jest Urząd Miasta Poznania;
- koszty organizacji działań związanych z promocją wolontariatu i wydarzeń związanych z rozwojem wolontariatu miejskiego.

VI. Korzyści płynące z rozwoju wolontariatu miejskiego w Poznaniu

Uruchomienie w Poznaniu programu rozwoju wolontariatu miejskiego wiąże się z konkretnymi korzyściami – zarówno dla pojedynczego mieszkańca, jak i dla całego miasta. Wolontariat przyczynia się do integracji społecznej mieszkańców oraz tworzenia wspólnoty obywateli. Miasto Poznań poprzez inwestowanie w struktury wolontariatu wzmacnia kluczowy dla rozwoju i przyszłości kapitał społeczny w Poznaniu, a także pobudza do jego działania.

Wolontariusze są aktywni w różnych sferach życia społecznego naszego miasta poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz miejskimi instytucjami. Wsparcie systemowe wolontariatu wzmocni różne obszary życia mieszkańców, takie jak: edukacja, sport, zdrowie, pomoc społeczna, kultura czy bezpieczeństwo.

Dzięki rozwojowi miejskich działań wolontariackich Poznań zyska zaangażowanych i aktywnych mieszkańców gotowych do współpracy i działań na rzecz innych oraz otoczenia. Wolontariat przyczyni się do podwyższenia jakości życia w mieście, wzmocni pozytywny obraz miasta, a także przyczyni się do wzajemnego zaufania i bezpieczeństwa.

Poprzez swoją różnorodność i charakter wiele działań zaplanowanych w Programie zapewni udział różnych grup. To działania skierowane bezpośrednio do wskazanych grup społecznych, np. rozwój wolontariatu szkolnego, wolontariatu pracowniczego, promocja wolontariatu wśród seniorów i młodzieży oraz akcje wolontariatu rodzinnego lub wolontariat akcyjny, który wybierany jest częściej przez osoby pracujące. Szerokie spektrum działań promocyjnych i umożliwiających bezpośrednio zaangażowanie i zdobycie doświadczeń w wolontariacie różnych grup społecznych i wiekowych przyczyni się do zwiększenia zaangażowania mieszkanki i mieszkańców Poznania w wolontariat.

Wdrożenie Programu przyniesie korzyści wielu podmiotom, m.in. organizacjom społecznym, Urzędowi Miasta Poznania i miejskim jednostkom, zarówno w ujęciu społecznym, jak i finansowym.

Słowniczek

Koordinator wolontariatu – osoba odpowiedzialna za zarządzanie grupą wolontariuszy, zajmująca się ich rekrutacją, organizacją i nadzorowaniem ich pracy oraz wspieraniem w wykonywaniu codziennych obowiązków. Rolą koordynatora jest odpowiedni dobór wolontariuszy do pełnionych funkcji, dbanie o ich rozwój, jak również motywowanie i nagradzanie wolontariuszy oraz rozwiązywanie konfliktów. Aby praca koordynatora przynosiła pożądany efekt, musi on chcieć pełnić tę funkcję oraz lubić pracę z ludźmi, bo to on odpowiadać będzie za tworzenie dobrych relacji wewnątrz zespołu. Praca koordynatora wolontariatu wymaga też dobrego zorganizowania, wysokiego poczucia odpowiedzialności oraz dobrze rozwiniętych umiejętności interpersonalnych.

W przypadku małych grup wolontariuszy i działań na małą skalę tworzenie osobnego stanowiska koordynatora nie jest konieczne, najczęściej jego funkcję przejmuje wówczas lider grupy.

Lider – osoba, która przewodzi grupie, jest jednocześnie jej członkiem i utożsamia się z jej wizją oraz celami. Lider istnieje dzięki grupie i dla grupy, a jego działania mają na celu usprawnienie funkcjonowania zespołu, a także realizację zadań. Liderzy najczęściej kierują pracą w swoich grupach oraz motywują członków grupy, a także społeczność lokalną do działania.

Mentor wolontariatu – osoba, która posiada wiedzę ekspercką w zakresie wolontariatu i wyraża wolę i chęć na podzielenie się nią z osobą mniej doświadczoną w dziedzinie wolontariatu. Mentor dzieli się swoim doświadczeniem, daje wskazówki, jak kierować swoim rozwojem w zakresie wolontariatu, pomaga zdobyć cenne kontakty, oferując przy tym wsparcie i motywację prowadzonej osobie, oraz pomaga podopiecznemu rozwijać się w danej dziedzinie i zdobywać wiedzę z zakresu wolontariatu, która jest często trudno dostępna.

Sieć mentorów wolontariatu – działanie polegające na wsparciu osób z mniejszym doświadczeniem w wolontariacie przez bardziej doświadczonych w danej dziedzinie, np. wsparcie organizatorów wolontariatu, koordynatorów wolontariatu z mniejszym doświadczeniem w obszarze pozyskania wolontariuszy przez bardziej doświadczonych organizatorów wolontariatu, koordynatorów wolontariatu.

Organizatorzy wolontariatu – organizacje pozarządowe, jednostki administracji publicznej oraz podmioty wymienione w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, tj.:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych Kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- spółdzielnie socjalne;

- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników, angażujące do swoich działań wolontariuszy.

Ponadto organizatorem wolontariatu może być grupa nieformalna działająca na rzecz pożytku publicznego, angażująca do swoich działań wolontariuszy, np. grupa młodzieży szkolnej czy klub seniora. Najważniejszą cechą organizatora wolontariatu jest fakt nieprowadzenia działalności gospodarczej w przedmiocie działań realizowanych z wolontariuszami.

Wolontariat (łac. *voluntas* – wolna wola) – dobrowolna, bezpłatna, świadoma praca na rzecz innych lub całego społeczeństwa, wykraczająca poza związki rodzinne. Wskazać można różne rodzaje wolontariatu, np. ze względu na czas jego trwania wyróżnić można wolontariat: długoterminowy, krótkoterminowy, akcyjny, okresowy, ze względu na liczbę osób zaangażowanych w działania: indywidualny i grupowy. Wolontariat jest szansą na aktywne życie i samorealizację dla każdego niezależnie od płci, rasy, narodowości, wyznania, przekonań politycznych, wieku czy stanu zdrowia. Wolontariat jest przestrzenią dającą szansę wykorzystania własnych umiejętności i doświadczeń, rozwinięcia zainteresowań, zdobycia doświadczeń w nowych dziedzinach i zaangażowania się w życie społeczne.

Wolontariusz (łac. *voluntarius* – dobrowolny) – osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, angażując się w pracę na rzecz podmiotów, takich jak: organizacje pozarządowe, organizacje kościelne czy jednostki administracji publicznej. W szerszym rozumieniu wolontariusz to każda osoba, która podejmuje świadomą, dobrowolną działalność na rzecz innych osób, grup społecznych czy poprawienia jakości życia społecznego, wykraczającą poza więzy rodzinne. Każda osoba ma prawo zostać wolontariuszem. Zwykle wolontariusz nie musi mieć specyficznych kwalifikacji, jednak gdy wynika to z przepisów prawa, powinien spełniać wymagania odpowiednie do rodzaju i zakresu wykonywanych świadczeń, np. w przypadku wolontariatu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i poradniach psychologicznych obligatoryjny jest wymóg pełnoletności wolontariusza, przedstawienie zaświadczenia o niekaralności i posiadanie ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

Wolontariat kompetencji – ideą tego rodzaju wolontariatu jest nieodpłatne dzielenie się wiedzą, doświadczeniem i umiejętnościami z innymi. Najczęściej utożsamia się go z rodzajem wolontariatu pracowniczego, który ma miejsce wtedy, gdy np. pracownik firmy czy odchodząca z rynku pracy osoba dzieli się specjalistyczną wiedzą i doświadczeniem ze swojej branży z podmiotami działającymi non-profit. Wolontariat kompetencji warto jednak traktować szerzej – jako dzielenie się, dla dobra sprawy czy innych osób, wszelkiego rodzaju doświadczeniem, nie tylko zawodowym, ale także tym związanym z pełnionymi funkcjami rodzinnymi, publicznymi czy umiejętnościami wynikającymi z realizacji własnych pasji. Tego rodzaju wolontariat jest często kluczowym elementem projektów międzypokoleniowych.

Wolontariat pracowniczy – działanie polegające na inicjowaniu i wspieraniu przez pracodawcę działalności społecznej pracowników. Pracownicy (wolontariusze) świadczą różnego rodzaju prace, wykorzystując swoje umiejętności i zdolności, natomiast pracodawca umożliwia im podejmowanie takich inicjatyw oraz wspiera ich działania.

Spis tabel

Tabela 1. Proponowane działania w ramach wolontariatu przedszkolnego.....	20
Tabela 2. Proponowane działania w ramach wolontariatu szkolnego	22
Tabela 3. Proponowane działania w ramach wolontariatu dla studentów	25
Tabela 4. Proponowane działania skierowane do seniorów.....	28
Tabela 5. Proponowane działania dla biznesu.....	31
Tabela 6. Proponowane działania w ramach rozwoju wolontariatu w Urzędzie Miasta Poznania i miejskich jednostkach	33
Tabela 7. Proponowane działania w ramach wsparcia organizatorów wolontariatu i koordynatorów wolontariatu w organizacjach pozarządowych	35
Tabela 8. Proponowane działania w ramach wsparcia wolontariuszy	39
Tabela 9. Proponowane działania w ramach wolontariatu w sytuacjach kryzysowych	42
Tabela 10. Proponowane działania dotyczące promocji i komunikacji w zakresie wolontariatu	42

